

TREBALL FINAL DE MÀSTER

Avançar cap al model d'Educació 360: el cas de l'Escola Lurdes.

Avaluació i orientacions d'avanç cap a un enfocament 360

MÀSTER EN PSICOPEDAGOGIA

Autor: Àlex Miró Mediano.

Especialitat: Millora de la pràctica educativa.

Tutora: Neus Banqué Martínez.

Universitat: Universitat Oberta de Catalunya.

Semestre: 2018-19 S2.

Agraïments

La investigació que exposem a continuació ha estat desenvolupada a l'Escola Nostra Senyora de Lurdes de Barcelona, sota la voluntària supervisió i suport de la seva directora, Mireia Trias, a qui vull agrair l'ajuda, les facilitats mostrades i, evidentment, l'oportunitat de permetrem dur a terme l'estudi en el centre del qual n'és responsable. Tanmateix, faig extensiu el meu agraïment als professionals de l'Escola que s'han vist involucrats en la fase de recollida de dades, pel seu temps i per la seva actitud de col·laboració.

Durant els quatre mesos de durada del projecte he comptat amb el més que notable recolzament de Neus Banqué, tutora del projecte, a qui vull agrair haver sabut comprendre i analitzar tant els punts forts com els febles de la meua investigació. Les seves extenses revisions m'han ajudat, no només a fer millor el projecte, sinó també a consolidar els aprenentatges que deriven de la realització d'un Treball Final de Màster.

M'agradaria, també, mostrar el meu agraïment a la Fundació Jaume Bofill i a la resta d'entitats que formen l'Aliança Educació 360, per les nombroses formacions, actes i documents que, durant els darrers mesos, han promogut amb l'objectiu de difondre i de fer arribar a tota la comunitat educativa el missatge de l'Educació 360. Especialment, vull agrair la col·laboració de Júlia Betrian, tècnica de projectes de la Fundació, com a assessora externa del projecte que presento.

El meu projecte tampoc hagués estat possible sense els aprenentatges rebuts al llarg de tot el Màster, que culmino amb l'entrega i presentació del present treball. Així doncs, vull agrair la tasca de tots els professors/es i companys/es que, al llarg d'aquest any i mig m'han acompanyat en el meu camí.

Per acabar, agraeixo el suport constant i l'empenta que m'ha donat la meua família al llarg de tot el màster. Gràcies mama, papa i Joan.

Índex

1. INTRODUCCIÓ	6
2. JUSTIFICACIÓ	7
3. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA	8
3.1. CONTEXT DEL PROBLEMA	8
3.2. OBJECTIUS	9
4. MARC NORMATIU	11
5. MARC TEÒRIC	13
5.1. ORÍGENS, DEFINICIÓ I JUSTIFICACIÓ DELS CENTRES AMB MIRADA 360	13
5.2. ESTRATÈGIES D'APLICACIÓ	14
5.3. IMPACTES I EXPERIÈNCIES INTERNACIONALS	16
5.4. VIABILITAT DEL MODEL D'EDUCACIÓ 360 A CATALUNYA	17
5.5. CASOS D'ÈXIT A CATALUNYA	18
5.5.1. <i>Escola Eduard Marquina</i>	18
5.5.2. <i>Projecte +Educació</i>	19
5.6. APORTACIÓ A LA SOCIETAT I ÈTICA PROFESSIONAL	20
6. MARC METODOLÒGIC	22
6.1. ENFOCAMENT METODOLÒGIC	22
6.2. PLANIFICACIÓ DEL TREBALL DE CAMP	22
6.2.1. <i>Context de la investigació</i>	22
6.2.2. <i>Estratègia de recollida de dades</i>	25
6.2.3. <i>Instruments de recollida de dades</i>	26
6.3. ESTRATÈGIA D'ANÀLISI DE DADES	28
7. ANÀLISI I DISCUSSIÓ DE RESULTATS	30
7.1. RESULTATS EN RELACIÓ A L'OBJECTIU ESPECÍFIC 1	30
7.2. RESULTATS EN RELACIÓ A L'OBJECTIU ESPECÍFIC 2	34
7.3. RESULTATS EN RELACIÓ A L'OBJECTIU ESPECÍFIC 3	38
8. CONCLUSIONS I SUGGERIMENTS	42
8.1. CONCLUSIONS DE LA INVESTIGACIÓ	42
8.2. LIMITACIONS, SUGGERIMENTS I PROPOSTES DE MILLORA	44
8.3. PERSPECTIVES DE FUTUR	45
9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	47
ANNEX 1. PLANTEJAMENT DE LA INVESTIGACIÓ	51
ANNEX 2. INSTRUMENTS DE RECOLLIDA DE DADES	52
I. GUIÓ D'ENTREVISTA A DIRECCIÓ I DEPARTAMENT DE PSICOPEDAGOGIA	52
II. GUIÓ D'ENTREVISTA A COORDINACIÓ D'EXTRAESCOLARS	55
III. QÜESTIONARI A TUTORS/ES	57
IV. GUIÓ D'ENTREVISTA A ASSESSORA EXTERNA	60
ANNEX 3. DADES RECOLLIDES	62
ANNEX 4. INSTRUMENTS D'ANÀLISI DE DADES	63

Apreciació conceptual

Els principis del paradigma d'Educació 360 neixen arrel de les *escoles a temps complet* o *escoles obertes* (Sintes, 2015a). A Catalunya, aquesta primera denominació feia referència a l'obertura dels centres fora d'horari lectiu, per realitzar activitats extraescolars. Tot i això, sota el concepte d'*escoles a temps complet* s'engloben diferents objectius i tipologies d'organització escolar arreu del món. A més, en els darrers anys, l'ús de les TIC per flexibilitzar el temps i l'espai educatiu (fent-les servir per realitzar activitats lectives en qualsevol lloc i moment), ha donat peu a les denominades *escoles esteses* o *expandides*.

Al llarg de la investigació utilitzem el terme *Educació 360* per fer referència a tot aquest entramat de moviments i iniciatives, que representen l'origen i el fonament teòric del model cap a on es pretén fer avançar el centre educatiu objecte d'estudi.

1. Introducció

L'Educació 360 és un corrent educatiu que neix dels moviments d'escoles a temps complet, escoles obertes o escoles expandides, i que té l'objectiu principal de connectar l'educació dels infants i joves en els diferents temps i espais del seu dia a dia. És, per tant, un corrent educatiu que traspasa l'àmbit educatiu per ajuntar-se amb els àmbits polític i social (Aliança Educació 360, 2018; Sintes, 2015a).

D'acord amb l'estudi de diferents casos d'escoles obertes (Sintes, 2015a), el disseny de models educatius seguint aquest paradigma ha resultat molt beneficiós per entorns socioeconòmicament desfavorits.

Malgrat tot, el que volem demostrar en aquest projecte és que l'aplicació de mesures d'Educació 360 en contextos més benestants també és beneficiosa per l'alumnat i pel barri en general. Per fer-ho, estudiarem la realitat de l'Escola Nostra Senyora de Lurdes, un centre educatiu concertat amb tradició innovadora, del barri de Sant Gervasi de Barcelona.

L'objectiu principal d'aquest projecte és, doncs, **avaluar la realitat educativa de l'Escola Lurdes per tal d'oferir indicacions d'avanç cap a un enfocament 360**. D'aquesta manera, l'estudi que presentem tracta d'elaborar una proposta pràctica d'innovació que respongui a la necessitat detectada, investigada i corroborada de fer avançar el model educatiu de l'Escola Lurdes en clau 360. Així doncs, partim de la pretensió que aquest projecte sigui aplicat en un futur proper.

Hem estructurat el document que segueix en 9 capítols, més annexos. Partim de la present introducció, en què hem presentat de forma global el problema i els objectius. Seguidament, en el capítol de justificació, expliquem les motivacions personals i la importància de la temàtica escollida dins de l'àmbit de la millora de la pràctica educativa formal. A partir d'aquí, entrem en detall en el plantejament del problema, concretant-ne el context i els objectius. Els següents dos capítols tenen a veure amb el marc normatiu i teòric al voltant de l'Educació 360. A continuació, justifiquem el marc metodològic al voltant de l'opció escollida (estudi de cas) i, en el capítol següent, fem l'anàlisi i discussió dels resultats. Tanquem el document amb les conclusions i suggeriments, capítol de rellevant importància per la investigació, ja que hi exposem 8 propostes per fer avançar l'Escola Lurdes cap al model d'Educació 360. Finalment, incloem les referències bibliogràfiques citades al llarg del text.

2. Justificació

El motiu personal de major pes que justifica el meu estudi és la relació que em lliga amb l'Escola Nostra Senyora de Lurdes, de la qual en sóc ex-alumne i, des dels darrers 8 anys, col·laborador habitual en les activitats extraescolars organitzades per l'AMPA. En el sí dels serveis extraescolars he passat per gairebé totes les activitats que s'ofereixen; i actualment em trobo en una posició privilegiada, ja que sóc co-director del casal d'estiu de P3 a 2n de primària, director de les colònies d'estiu de 3r i 4t de primària, i membre de la plantilla de monitors/es d'esport. A més a més, en l'actual semestre estic cursant les pràctiques del Màster de Psicopedagogia en el mateix centre.

Així doncs, la meva posició en l'Escola em dona una visió d'ampli espectre respecte la realitat del centre. En primer lloc, perquè fer les pràctiques em manté connectat amb els professionals. I en segon lloc, perquè estar tan present en l'àmbit extraescolar em permet conèixer de primera mà el seu funcionament; a la vegada que em fa partir d'un punt de vista avantatjat, ja que he treballat amb bona part dels alumnes de l'Escola; fet que implica, per últim, un bon nivell de connexió amb les famílies.

Pel que fa al paradigma d'Educació 360, es tracta d'un model pel qual m'he interessat i format en els darrers mesos, assistint als actes següents:

- El 30 de gener de 2019, la jornada anual de l'Aliança Educació 360.
- El 21 de març de 2019, la visita de l'Institut Escola La Mina, en una trobada organitzada per la mateixa Aliança Educació 360 (Vicens, 2019).
- El 10 de maig de 2019, les jornades de compartició d'experiències educatives en xarxa a l'Escola Virolai, organitzades per l'Aliança Educació 360.

Paral·lelament, també he iniciat algunes experiències de connexió i treball en xarxa des de l'Associació Centre Juvenil Sagrada Família, entitat de lleure educatiu que co-coordino en l'actualitat, amb entitats com Jesuïtes Educació o l'Associació Sagrada Família per a Ancians.

Per acabar, destacaré la importància de la temàtica dins de l'àmbit en què s'emmarca la meva investigació: la millora de la pràctica educativa. La idea de l'Educació 360 neix de la constatació que, únicament amb l'horari lectiu, les escoles es troben mancades en la seva tasca, ja que existeix un temps "fora del centre" que és cada vegada més rellevant, divers i desigual. Així, es proposa que les escoles liderin un procés de compartició de projectes i de creació d'ecosistemes educatius. A grans trets, l'Aliança Educació 360 (2018) n'identifica les següents repercussions sobre l'alumnat:

- millorar els resultats acadèmics, amb un guany de fins a dos mesos de progrés acadèmic dels alumnes en un curs escolar (González, 2016);
- generar més i millors oportunitats educatives, al llarg i ample de la vida;
- connectar els aprenentatges i l'educació lectiva i no lectiva, dins i fora de l'escola;
- construir una xarxa de treball col·laboratiu, de tots els agents de la comunitat.

3. Plantejament del problema

En aquest projecte investiguem per entendre com els espais i temps educatius van més enllà de l'escola, així com de quina forma els centres educatius poden gestionar i aprofitar aquest fet. Partint d'un cas concret, el problema que estudiem és **com fer avançar una escola cap al model d'Educació 360**. Així doncs, estudiarem la solució de les qüestions següents:

- *Fins a quin punt s'ajusta el model del centre al model d'Educació 360?* Serà necessari realitzar una valoració de l'entitat en aquest sentit.
- *Quines mesures serien les més viables i efectives per aquesta escola?* Segons l'estudi de la comunitat educativa del centre, definirem quines seran les possibilitats d'avanç cap al model 360.
- *Què interessa del model d'Educació 360 a aquesta escola? Per què seria positiu avançar cap a aquest sentit?* A partir de les dues qüestions anteriors, definirem els motius (necessitats) pels quals interessa l'aplicació de mesures d'Educació 360 al centre estudiat.

La resposta del problema plantejat portarà el projecte a unes conclusions que inclouran un conjunt d'indicacions perquè el model educatiu del centre tingui un enfocament d'Educació 360.

Al llarg del desenvolupament del projecte, la meua tasca com a psicopedagog consistirà en extreure informació (a partir de l'observació general i la identificació d'informants clau) i assessorar (i persuadir), de forma professional i argumentada, a l'equip directiu del centre per dur a terme els canvis necessaris per donar al model educatiu una mirada 360.

3.1. Context del problema

L'Escola Nostra Senyora de Lurdes és un centre d'educació infantil i primària situat al barri de Sant Gervasi, a tocar del barri de Gràcia de Barcelona, amb més de 130 anys d'història i de titularitat concertada (Congregació de Germanes Filipenses). Ha estat un centre històricament arrelat a la tradició i xarxa pedagògica de Catalunya, obert als moviments contemporanis i en continua renovació. Actualment, l'Escola forma part de moviments com Barcelona+Sostenible, Escola Nova 21 i Filosofia 3/18.

Es tracta d'un centre innovador i amb una alta qualitat pedagògica, com així ho han reconegut diferents premis en els darrers anys:

- 2018: Premi Excel·lència en l'Educació, en la categoria 300+ del model de qualitat EFQM, i amb la distinció de centre innovador;
- 2014: Medalla d'Honor de Barcelona;
- 2013: Premi Memorial Cassà Just, on, un dels aspectes que el jurat valorà amb més èmfasi fou l'obertura del mateix centre al seu entorn, posant-se a la disposició d'iniciatives d'àmbit cívic, pedagògic i cultural.

Atès que el problema plantejat té com a pretensió introduir un seguit de canvis en el model educatiu de l'Escola Lurdes, el context d'investigació estarà principalment focalitzat en els professionals (i especialment l'equip directiu) del centre. A més a més, donats els principis i les característiques del paradigma

d'Educació 360, aquest context també s'amplia a altres agents educatius de la realitat i/o comunitat educativa del centre; dins dels quals, les famílies i els responsables d'extraescolars (actualment a càrrec de l'AMPA), seran d'especial rellevància. Cal remarcar que l'AMPA de l'Escola Lurdes compta amb una llarga trajectòria i tradició de col·laboració amb el centre, organitzant diferents activitats extraescolars de caire lúdico-educatiu, tant per fills/es com per p/mares.

Paral·lelament, l'Aliança Educació 360 és un projecte nascut el gener de 2018 i impulsat per la Fundació Jaume Bofill, la Diputació de Barcelona i la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya (FMRPC). Dins d'aquesta Aliança es promou la idea que el sistema educatiu incorpori i incentivi oportunitats educatives que es trobin fora del sistema reglat, com poden ser extraescolars, vacances, migdies, etc. Tot plegat, en col·laboració amb entitats diferents i properes al centre, a partir de projectes educatius compartits (Aliança Educació 360, 2018).

En definitiva, la investigació que presentem s'engloba dins d'aquest marc d'innovació pedagògica que ens brinda un centre capdavanter com és l'Escola Lurdes, situat en el districte amb més escoles de Barcelona; combinat amb corrents educatives del moment actual¹.

3.2. Objectius

L'objectiu general del projecte és **avaluar la realitat educativa de l'Escola Lurdes per tal d'oferir orientacions d'avanç cap a un enfocament 360**.

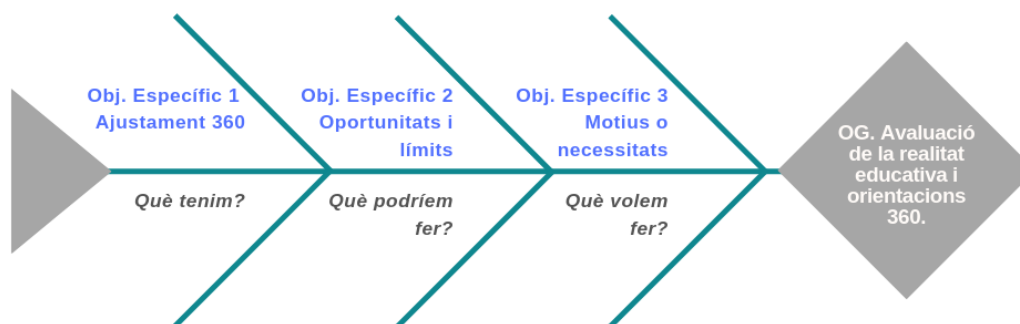

Figura 1. Flux de treball dels objectius específics i consecució de l'objectiu general.

Per aconseguir aquest propòsit, dividirem la feina en tres objectius específics, de forma seqüencial (veure figura 1):

- Objectiu específic 1: **conèixer el grau d'ajustament de l'Escola Lurdes al model d'escola 360**. La mostra seran els professionals i el propi projecte de l'Escola; a qui es realitzaran entrevistes (equip directiu i professionals), i qüestionaris (tutors/es). A partir dels resultats obtinguts, realitzarem un llistat de pràctiques properes al model 360.

¹ L'Aliança Educació 360 té poc més d'un any de recorregut.

- Objectiu específic 2: **identificar les oportunitats i els límits del canvi cap un enfocament d'escola 360, segons la comunitat educativa de l'Escola Lurdes**. Sobre la mateixa mostra que l'objectiu anterior, es valorarà l'evolució i coneixement previ sobre el paradigma d'Educació 360, quins són els avantatges i inconvenients que hi troben; i, per últim, partint dels resultats dels objectius 1 i 2, es determinaran els possibles factors clau de canvi. Per tant, d'aquests resultats n'obtidrem un seguit de possibilitats.
- Objectiu específic 3: **determinar els motius (necessitats) pels quals l'Escola Lurdes necessita fer avanços en clau 360**. Per aquesta darrera fase, la mostra a estudiar inclourà assessors/es de la Fundació Jaume Bofill (una de les parts impulsores de l'Aliança Educació 360), que ens ajudaran a detectar les necessitats que sorgeixin de l'anàlisi dels resultats dels dos objectius anteriors.

Nota: a l'annex 1 presentem el plantejament de la investigació en format de taula.

4. Marc normatiu

El marc normatiu d'aquest projecte es situa dins del sistema educatiu de Catalunya i altres normatives de protecció dels drets dels infants i joves menors d'edat o de suport a famílies. Centrant-nos en l'objecte d'estudi (això és, el paradigma d'Educació 360), per la present investigació seran d'especial rellevància les regulacions dels temes següents:

- 1) sistema educatiu de Catalunya,
- 2) autonomia de centres,
- 3) currículum d'educació infantil (segon cicle) i primària,
- 4) activitats extraescolars i/o de lleure educatiu.

Primerament, d'acord amb l'article 131 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, en matèria d'ensenyament no universitari, la Generalitat de Catalunya té competències exclusives, compartides i d'execució. El sistema educatiu català és definit, doncs, per la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació (coneguda com la LEC, Llei d'Educació de Catalunya). Concretament, d'aquesta llei, pel nostre projecte són especialment rellevants els articles següents:

- *Títol I. Dret a l'educació i sistema educatiu.* Els articles 3 i 4, recullen el dret a l'educació integral i a l'accés al sistema educatiu.
- *Títol III. De la comunitat educativa.*
  - El capítol I defineix la comunitat educativa.
  - Els capítols II i III recullen els drets, deures i formes de participació d'alumnes i famílies.
  - El capítol VI defineix l'educació en el lleure i els plans i programes socioeducatius associats.
- *Títol V. Ordenació dels ensenyaments.*
  - L'article 54 estableix el Departament d'Ensenyament com l'òrgan competent de fixar el calendari i la jornada escolar; a la vegada que en determina les condicions següents:
    - "L'horari lectiu per a cada curs és d'entre vuit-centes setanta-cinc i vuit-centes noranta hores per al segon cicle d'educació infantil i per a l'educació primària".
    - "En el segon cicle de l'educació infantil i en l'educació primària, l'horari escolar dels alumnes es pot estendre més enllà de l'horari lectiu, fins a un total de mil cinquanta hores cada curs".
    - "En el segon cicle d'educació infantil i en els ensenyaments obligatoris, l'horari escolar comprèn normalment horari de matí i tarda".
  - Els articles 56-58 defineixen l'educació infantil i primària.
- *Títol VI. Dels centres educatius.*
  - Els articles 72 i 73 defineixen i classifiquen els centres educatius.
  - Els articles 77-79 estableixen un seguit de criteris per orientar l'organització pedagògica dels centres en general, i per les etapes d'infantil i bàsica.
  - L'article 84 fixa com a obligació del Departament d'Ensenyament l'afavoriment d'iniciatives d'innovació pedagògica.
- *Títol IX. De la direcció i el govern dels centres educatius.*

- El capítol II regula la direcció i el govern dels centres privats concertats.

Segonament, l'autonomia de centres és un aspecte que, si bé es troba definit a la LEC (*Títol VII*), està regulat pel Decret 102/2010, de 3 d'agost (d'autonomia dels centres educatius). Dins d'aquest Decret, per al nostre projecte és rellevant el *Títol 1 (Exercici de l'autonomia dels centres que conformen el Servei d'Educació de Catalunya o que imparteixen ensenyaments postobligatoris sostinguts amb fons públics)*.

Tercerament, el currículum també es defineix a la LEC (*Títol V*) i regulat en altres decrets i resolucions:

- Educació infantil (segon cicle):
  - Decret 181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil.
  - Ordre EDU/484/2009, de 2 de novembre, del procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació del segon cicle de l'educació infantil.
  - *Currículum i orientacions educació infantil* (Departament d'Ensenyament, 2016): document d'orientacions i reflexions respecte aquesta etapa.
- Educació primària:
  - Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.
  - Ordre ENS/164/2016, de 14 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals dels processos d'avaluació en l'educació primària.
  - *Currículum educació primària* (Departament d'Ensenyament, 2017): document de definició completa del currículum i orientacions.

Finalment, les activitats extraescolars i de lleure educatiu estan regulades pels documents jurídics següents:

- Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència: articles 57 (Educació en el lleure) i 58 (El joc i la pràctica de l'esport).
- Llei 18/2003, de 4 de juliol, de suport a les famílies: article 32 (La família en l'àmbit de l'escola).
- Decret 267/2016, de 5 de juliol, de les activitats d'educació en el lleure en les quals participen menors de 18 anys. Aquest Decret regula les activitats d'educació en el lleure següents:
  - *“Les acampades infantils i juvenils, els camps de treball, els casals de vacances, les colònies, les rutes i qualsevol altra activitat assimilable, siguin quines siguin la seva denominació i característiques”*.
  - *“Els casals esportius, les estades o campus esportius i les rutes esportives que es duguin a terme en èpoques de vacances escolars”*.

5. Marc teòric

5.1. Orígens, definició i justificació dels centres amb mirada 360

Els inicis de l'escola a temps complet apareixen als Estats Units, quan, sota l'objectiu de millorar els resultats acadèmics, la Comissió Nacional d'Educació va elaborar l'informe *A Nation at Risk* (National Commission on Excellence in Education, 1983). En aquest primer anàlisi, l'informe dictava que era necessari ampliar l'horari lectiu, per "oferir més oportunitats d'aprenentatge, especialment en els entorns més desfavorits".

Amb el pas del anys, a més, a nivell internacional va instaurar-se la idea de que l'educació formal es completava amb l'educació en el lleure (temps d'aprenentatge fora de l'escola) (Sintes, 2015a).

Així, s'introduí la idea de que el temps podia ser utilitzat com un mitjà educatiu i, en el plec de recomanacions de política educativa d'inicis del segle XXI, la UNESCO va definir la meta d'aconseguir jornades d'almenys 200 dies i 1.000 hores anuals (Vercellino, 2012). D'aquesta manera, diversos països començaren a reformular llurs sistemes per augmentar i/o distribuir el temps escolar de maneres alternatives. Segons Cavet (2011), els primers canvis introduïts van anar en tres direccions: la durada de la jornada lectiva i l'ordenació del temps escolar, l'articulació del temps escolar amb el temps familiar i social, i la integració del temps lectiu i no lectiu dins l'àmbit escolar.

A partir de llavors, les reformes respecte la gestió del temps educatiu han propiciat un seguit d'iniciatives, que, tot i tenir les seves diferències, comparteixen els cinc objectius següents (Sintes, 2015a):

- *Equitat i igualtat d'oportunitats educatives*: reduir les desigualtats causades per la qüestió socioeconòmica.
- *Qualitat*: no n'hi ha prou en ampliar l'horari escolar; cal establir una nova cultura d'aprenentatge, dins i fora de l'aula, considerant les capacitats, necessitats i interessos de cada alumne.
- *Funció social de cura*: conciliar el temps familiar i el temps social.
- *Entorns d'aprenentatge*: connectar activitats formals i no formals.
- *Innovació*: renovar l'organització dels temps i espais, introduint nous enfocaments i metodologies pròpies de l'era digital.

En definitiva, l'Educació 360 és un moviment educatiu que aspira a connectar els aprenentatges que experimenten les persones en tots els temps i espais de la seva vida (Aliança Educació 360, 2018). Per tant, es tracta d'un moviment que traspasa les barreres d'allò educatiu per treballar en xarxa amb els àmbits social i polític.

Un centre amb mirada 360 és aquell que promou, amplia i connecta els temps, els espais i els agents educatius del seu territori per garantir la qualitat i igualtat d'oportunitats educatives (Aliança Educació 360, 2018). Com dèiem, a grans trets, es tracta de tres accions primordials: allargar l'horari (lectiu i/o no lectiu) que els alumnes passen a l'escola o centres adherits; involucrar la comunitat tot teixint connexions de treball en xarxa; i millorar la qualitat pedagògica de les activitats (lectives i no lectives) (ExpandedED Schools, 2017).

Les necessitats de fer avançar el sistema cap a aquest model educatiu són de tipologia i procedència diversa. En una primera aproximació, l'Aliança (2019b) posa l'accent en el següent anàlisi de l'escenari social:

- El temps de les famílies per a les responsabilitats educatives dels seus fills/es cada cop és més reduït.
- Al fet anterior, se li suma la necessitat (cada cop més rellevant) de recursos educatius i de cura, que permetin conciliar els horaris laborals amb els escolars.
- El carrer com a lloc de convivència i de socialització s'ha convertit, en segons quins territoris, en un espai potencialment perillós.
- La família i l'escola ja no són els únics agents educatius, sinó que existeix una gran varietat d'institucions, mitjans i àmbits que intervenen en el dia a dia d'infants i joves.
- La crisi econòmica ha afectat a les famílies més vulnerables i retallat partides de suport a l'educació.
- L'oferta educativa extracurricular (inter i intraterritorial) és altament desigual; fet que afecta negativament als contextos més desfavorits, ja que condiciona l'accés d'infants i joves a activitats d'enriquiment cultural i social.
- Del punt anterior se'n deriva una rellevant esclatxa d'aprenentatge^{2,3}, fet també detectat pel Síndic de Greuges (2014), qui posà de manifest l'accés desigual al lleure educatiu i les activitats escolars complementàries.

5.2. Estratègies d'aplicació

Sintes (2015a) identifica quatre grans estratègies per fer avançar els models educatius cap a l'enfocament d'Educació 360: 1) ampliar i millorar el temps lectiu, 2) integrar i enriquir el temps no lectiu, 3) connectar l'escola amb l'entorn, i 4) innovar en la gestió del temps educatiu. Per la nostra investigació, descartarem l'aplicació de la primera estratègia. Seguidament en fem la justificació.

En primer lloc, els països llatinoamericans i els Estats Units són els que més han treballat l'ampliació del temps lectiu (Sintes, 2015a), amb propostes d'horari escolar que oscil·len des de les sis fins a les vuit hores diàries. Aquestes propostes, però, són poc adequades pel nostre cas, ja que l'Escola Lurdes té un horari de gairebé set hores. És per aquest motiu que no veiem necessària aquesta primera estratègia, ni tampoc preveiem gaires millores en el model educatiu en aquest sentit.

En segon lloc, les activitats en horari no lectiu estan adquirint cada vegada més importància educativa, social i política (Síndic de Greuges de Catalunya, 2014; Torrubia, 2009); tot i que sovint, el cost econòmic de les mateixes significa un obstacle per les famílies. Dins d'aquest àmbit, es diferencien dos tipus

---

² Participar en determinades activitats extraescolars equival a un guany de dos mesos sobre el progrés acadèmic mitjà de l'alumnat, en un curs escolar (González, 2016).

³ Segons la iniciativa americana ExpandedED Schools, un infant de 12 anys, amb accés a activitats de qualitat fora de l'horari lectiu, pot acumular fins a 6.000 hores més d'aprenentatge sobre un que no en tingui (ExpandedED Schools, 2013).

d'activitats: les de reforç i/o suport a l'aprenentatge, i les de caire lúdic, cultural i esportiu. Per una banda, no tenir accés a activitats de reforç per culpa de qüestions econòmiques introdueix una desigualtat evident, que segons l'OCDE és de rellevant importància cobrir, encara que sigui dins l'horari lectiu (OECD, 2011). Per altra banda, estudis com el de Caride i Gradaïlle (2008) o la recent publicació de l'Aliança (Campo & Muñoz, 2019), respecte les competències del lleure educatiu, demostren que les activitats de lleure, culturals i esportives contribueixen a un desenvolupament personal més complet i integral i a l'assoliment d'habilitats i competències diverses, entre d'altres beneficis. Per tant, el fet d'accedir-hi o no també pot generar importants desigualtats. De totes maneres, no només es tracta de pal·liar aquesta diferència d'oportunitats, sinó també d'aprofitar el potencial de les activitats no lectives per poder cobrir millor les necessitats dels infants i joves.

Així doncs, el repte és connectar l'horari lectiu i el no lectiu per oferir activitats interrelacionades i dins d'un mateix marc conceptual i organitzatiu, creant ambients d'aprenentatge coherents i integrals (Willems et al., 2013). En aquest sentit, destaquen pràctiques rellevants a alguns països europeus com el Regne Unit (The Children's University, 2016) o Alemanya (Ganztagsschulen, 2019).

L'aplicació de mesures que segueixin aquesta estratègia és plausible a l'Escola Lurdes perquè, com veurem en els següents capítols, existeix una bona cultura de col·laboració entre l'oferta d'extraescolars, l'AMPA i la direcció del centre.

En tercer lloc, connectar l'escola amb l'entorn comença per acceptar que l'entorn territorial i social del centre forma un escenari educatiu important pels alumnes. D'aquesta manera, es proposa teixir connexions amb aquest entorn, per tal de dur a terme activitats educatives diverses dins i fora del centre. Per fer-ho, destaquen tres mètodes (Sintes, 2015a):

- *L'escola node d'una xarxa educativa*: es tracta de teixir una xarxa de diferents activitats educatives (formals i no formals) dutes a terme per entitats diferents. Aquestes activitats formen part del PEC de l'escola. D'aquesta manera, l'escola és un node que es nodreix de l'oferta de l'entorn. La reforma educativa francesa del 2013 s'emmarca dins d'aquesta metodologia (Minarro & Samper, 2018).
- *L'escola hub al servei de l'entorn*: les escoles treballen en col·laboració amb el govern local, els proveïdors i els membres de la comunitat, amb els objectius de dinamitzar i promoure l'enfortiment del capital social en barris amb elevada problemàtica social i econòmica. Així, l'escola queda oberta en horaris i calendaris molt amplis, centralitzant bona part de l'activitat educativa i social del barri (The Smith Family, 2010). Exemples d'aquest tipus de centres els podem trobar a Barcelona mateix, al Institut Escola La Mina o a l'Escola Mercè Rodoreda.
- *Els sistemes municipals d'educació a temps complet*: el lideratge en aquesta darrera metodologia recau sobre els ajuntaments, els quals desenvolupen un pla de coordinació entre les diferents activitats lectives i no lectives del seu municipi per reduir la fragmentació, la redundància i la ineficiència, a la vegada que facilitar-ne l'accés i augmentar-ne la qualitat. Un exemple d'aquests projectes és l'impulsat

per la Wallace Foundation (2010) a cinc ciutats diferents dels Estats Units (Boston, Chicago, Nova York, Providence i Washington DC).

L'adequació d'aquesta estratègia quedaria enfocada al primer dels tres mètodes anteriors, ja que, per una banda, es fa difícil que l'Escola Lurdes, com a centre concertat esdevingui un centre obert al barri en horaris tan amplis; i per l'altra banda, perquè el disseny d'un sistema municipal d'Educació 360 queda fora de l'abast d'aquest projecte. Tot i això, esdevenir un node més actiu de la xarxa sí seria una possibilitat, perquè l'entorn ofereix una gran quantitat d'alternatives extraescolars, i perquè l'escola es troba ja connectada amb altres centres educatius del voltant, ja que Lurdes no ofereix educació secundària⁴.

En quart i darrer lloc, l'OCDE, en un dels seus informes recents (OECD, 2013), parla de la necessitat d'innovar en els temps d'aprenentatge. En aquest sentit, més que ampliar les hores (que també), els autors de l'informe es centren en millorar la qualitat d'aquestes hores, i realitzen una proposta d'innovació a partir de quatre idees clau:

- *Horaris flexibles*: determinar els horaris amb major flexibilitat, segons la matèria tractada, amb blocs més curts o més llargs, atenent a criteris pedagògics i/o biomèdics.
- *Horaris personalitzats*: deixar marges flexibles perquè els alumnes adaptin els horaris a les seves necessitats⁵.
- *Rituals*: activitats integrades en l'horari escolar i que formen rutines (p.e.: meditació⁶, diàleg de sentiments, lectura, etc.). Ajuden a estructurar aquest horari i fer-lo més comprensible.
- *Incorporació d'aprenentatges no presencials i no formals*: activitats fora de l'horari lectiu i que aprofiten (o no) les TIC.

Algunes pràctiques rellevants relacionades amb aquesta estratègia són les del *block scheduling* (reorganització de àrees principals en períodes més llargs, d'entre 90 a 120 minuts); el treball en grups petits o desdoblaments, amb diversos professors/es per aula; i aquelles metodologies que aprofiten les TIC per transformar el temps escolar (p.e.: *flipped classrooms*, *blended learning*, etc.) (Sintes, 2015a).

Com hem vist, l'Escola Lurdes té una organització horària que segueix alguna de les indicacions anteriors, fet que fa escaient l'estudi de les propostes en aquest sentit, per veure si ja es compleixen o si se'n pot aprofitar més llur potencial.

5.3. Impactes i experiències internacionals

Segons Sintes (2015a), l'avaluació de models propers a l'Educació 360 duts a terme en diferents països posa de manifest que, en línies generals, l'addició tant de temps lectiu com no lectiu *de qualitat* genera impactes positius sobre els alumnes i la comunitat.

---

⁴ El PEC de l'Escola Lurdes identifica l'Escola Pia Balmes i l'Escola La Salle Gràcia com a centres de continuïtat.

⁵ A l'Escola Lurdes, els alumnes de cicle superior compten amb dues hores de treball individual.

⁶ Fet ja incorporat en l'horari base de l'Escola Lurdes, i pel qual ha estat reconeguda diverses vegades als mitjans de comunicació (CCMA, 2018; TeleSUR, 2017).

Als Estats Units, l'avaluació de Redd et al. (2012) observa que els programes ben implementats provoquen l'increment de la participació de l'alumnat i les famílies, a la vegada que són una bona mesura per abordar el baix rendiment acadèmic i la desigualtat d'oportunitats. Per contra, Redd et al. (2012) desaconsellen programes de reforç escolar, per generar noves desigualtats entre els que hi tenen accés i els que no.

En relació amb les activitats no lectives, altres estudis sobre les experiències americanes (Bodilly et al., 2010; Durlak & Weissberg, 2007) conclouen que l'accés a les mateixes brinda un conjunt important de beneficis en a vida personal, social i acadèmica dels alumnes; entre els quals destaquen l'augment de l'autoconfiança, l'autoestima, la vinculació amb l'escola i d'altres habilitats socials.

A Europa, s'han dut a terme plans educatius de reforma 360 a diversos països i, fins al moment, el cas d'Alemanya ha estat el sotmès a més avaluacions (Sintes, 2015a). Les conclusions germàniques són molt similars a les americanes, però afegeixen cinc implicacions més: l'afavoriment de les condicions per l'èxit escolar; la millora del clima i la satisfacció de la comunitat escolar; l'increment del desenvolupament cognitiu, emocional i social dels alumnes; la millora en la conciliació dels horaris familiars; i la promoció de l'activitat laboral femenina.

Finalment, fem esment al fet que l'Aliança ha realitzat estudis en major profunditat sobre l'aplicació de mesures en diversos països per avançar cap a models d'Educació 360. Concretament parlem dels casos de França (Minarro & Samper, 2018), Alemanya (Samper, 2018), Regne Unit (Collado & Samper, 2018) i Uruguai (Moreno, 2018).

5.4. Viabilitat del model d'Educació 360 a Catalunya

Al novembre de 2015, Sintes (2015b) va dur a terme una sèrie de debats entre diferents agents de la comunitat socioeducativa, sobre un llistat de 50 accions en la línia de les quatre estratègies d'Educació 360 definides anteriorment. Seguidament, llistem les conclusions més rellevants:

- És possible avançar en les quatre estratègies d'Educació 360 alhora.
- Si bé moltes de les característiques dels models d'Educació 360 són altament beneficioses per l'alumnat, poden haver-hi mesures no gaire necessàries en determinats centres. Cal, doncs, fer un anàlisi previ de les necessitats de cada escola.
- En general, no existeixen barreres legals importants. L'avanç cap a models 360 depèn, majoritàriament, de la voluntat política de cada centre.
- Els recursos econòmics tampoc semblen ser un impediment gaire rellevant, ja que en la majoria de casos es podrien optimitzar (sobretot a nivell municipal).
- Una dificultat rellevant per la implementació de projectes d'Educació 360 és la resistència de l'equip directiu i del professorat a col·laborar i coordinar-se amb professionals externs, juntament amb la falta de recursos per saber-ho dur a terme.

- En el contrast dels casos d'èxit internacionals amb la realitat educativa catalana es determinen quatre aspectes clau per al desenvolupament de projectes d'aquest tipus:
  - Obrir els centres fins mitja tarda (amb pausa per dinar de mínim una hora, recomanació: hora i mitja) i definir un horari flexible que inclogui activitats lúdico-culturals i de suport a l'aprenentatge.
  - Enriquir l'oferta educativa combinant activitats de caire formal i no formal.
  - Col·laborar amb l'entorn socioeducatiu.
  - Repensar l'espai i el temps en clau TIC.
- Les prioritats i reptes principals per implementar un projecte d'Educació 360 són les següents:
  - L'autonomia del centre.
  - El lideratge compartit.
  - La formació i capacitació dels agents educatius.
  - La coordinació dins del centre.
  - La coordinació territorial.
  - El finançament i l'optimització dels recursos.
  - El compromís amb el projecte (i el canvi).

L'annex 3 del informe que hem treballat en aquest apartat (Sintes, 2015b) inclou una classificació de les 50 accions (repartides en sengles estratègies) en quatre dimensions, segons si són d'alta o baixa prioritat i de fàcil o difícil aplicació.

5.5. Casos d'èxit a Catalunya

5.5.1. Escola Eduard Marquina⁷

L'Escola Eduard Marquina és un centre d'educació infantil i primària de titularitat pública, obert a l'entorn des dels darrers 5 cursos, a partir d'una redistribució en els horaris, innovant en què s'entén per temps educatiu i vinculant les entitats del territori amb el PEC (estratègies d'integrar i enriquir del temps no lectiu i de connexió escola-entorn).

Els **objectius principals** de la reforma en l'horari escolar del centre foren: primer, reduir l'elevat percentatge d'absentisme (18%), i segon, garantir l'equitat d'oportunitats en el temps no lectiu.

Es van determinar dos **elements clau** per aconseguir-ho, integrats dins del PEC: 1) la conversió del menjador en hora lectiva (els alumnes no marxen a casa) i 2) la continuïtat de la jornada (tarda) amb activitats extra-acadèmiques, dins del mateix centre, gestionades per entitats del territori i relacionades amb els continguts de les assignatures del matí.

El menjador educatiu està dirigit pels propis professors/es del centre, que, en acabar l'activitat lectiva, compateixen taula amb el seu grup d'alumnes. Cada mestre fa entre 3 o 4 menjadors a la setmana.

---

⁷ L'estudi del cas d'èxit que realitzem està fonamentat en l'informe de Vallvé i Vinyas (2018a).

Les activitats de tarda es realitzen de 14.30 a 16h. No són ben bé activitats extraescolars, ja que són realitzades per tot l'alumnat dins de l'horari lectiu del centre i les famílies no han ni d'inscriure al seu fill/a ni pagar cap quota⁸. Hi ha quatre tipus d'activitats: anglès, taller artístic, piscina i multiesport; i el divendres es realitza una activitat voluntària⁹ organitzada per l'AMPA. A més, el centre es manté obert fins les 21h, incloent els caps de setmana.

L'impulsor de la iniciativa fou la direcció de l'Escola, junt amb el Consorci d'Educació de Barcelona i el Districte de Sant Martí; i el seguiment es realitza en trobades trimestrals de dues comissions: una amb representants de la direcció del projecte i de les entitats col·laborades i l'altra amb només representants de la direcció.

La coordinació tècnica de les activitats es realitza principalment a través de tres accions: 1) trobades bimensuals entre professorat i monitors/es, 2) llibreta d'incidències diària per mantenir actiu el flux de comunicació entre ambdós agents i 3) entrada (un cop al mes) del professorat en les activitats de tarda i viceversa respecte els monitors/es i els matins.

Els principals **resultats** obtinguts han sigut els següents:

- reducció del 18 al 5% de l'absentisme,
- accés a activitats no lectives per a tot l'alumnat,
- reducció significativa de la conflictivitat entre els alumnes al menjador,
- reforç del vincle afectiu entre professorat i alumnat.

Per acabar, es consideren **factors d'èxit** els aspectes següents: el lideratge de l'equip directiu com a node entre els diferents agents, la implicació del professorat, la integració d'activitats no lectives dins del PEC i la conversió del menjador a hora lectiva.

5.5.2. Projecte +Educació i Universitat del Temps Lliure¹⁰

+Educació és un projecte de comunitats d'aprenentatge, que té l'**objectiu** de sumar la participació i col·laboració de totes les persones de la comunitat, per tal de que el propi entorn ofereixi més i millors oportunitats educatives. En aquest projecte hi participen:

- les escoles bressol municipals El caminet del Besòs i Les Quatre Torres,
- les escoles públiques Bernat Boïl, Baró de Viver, La Maquinista i Sant Pere Nolasc,
- l'Escola l'Esperança (concertada),
- l'Institut Dr. Puigvert,
- el CRP Sant Andreu,
- les universitats de Barcelona i Autònoma de Barcelona.

+Educació és un marc de treball en què es desenvolupen diverses iniciatives per aconseguir l'objectiu que mencionaven al primer paràgraf. De totes elles,

---

⁸ S'aplica 1 euro simbòlic al dia a cada família pel menjador i l'activitat de tarda. Aquest euro no té l'objectiu de cofinançar el projecte, sinó d'estimular-ne la implicació.

⁹ Opcional perquè un elevat percentatge de l'alumnat, d'origen musulmà, el divendres va a la Mezquita.

¹⁰ L'estudi del cas d'èxit que realitzem està fonamentat en l'informe de Vallvé i Vinyas (2018c).

n'estudiem la **Universitat del Temps Lliure (UTL)**¹¹, un projecte que promou les activitats de lleure en família, a través de les estratègies d'integració del temps no lectiu i de col·laboració d'escola i entorn.

L'Escola actua com a motor per la participació, donant a cada alumne un passaport d'activitats en què es presenten totes les extraescolars que s'ofereixen al barri, i que tenen lloc en horari no lectiu i dies festius. Es tracta d'activitats gratuïtes i puntuals, en què es dona l'oportunitat de conèixer les entitats i, si la família ho desitja, poder-s'hi vincular. Aquesta obertura a l'accés d'activitats no lectives per tot l'alumnat contribueix a la democratització i a la igualtat d'oportunitats.

Els alumnes han de participar junt amb les seves famílies i, cada cop que realitzen alguna activitat, l'entitat organitzadora els hi marca amb un segell el seu passaport. Al final de curs, els infants i famílies que hagin participat a 10 o més activitats assisteixen a un acte de graduació que té lloc a la UB.

El projecte UTL està coordinat per una comissió de +Educació formada per membres dels equips directius dels centres, mestres, representants de les AMPA i representants de les entitats implicades. Tant la UB com la UAB faciliten assessorament i acompanyament a aquesta comissió.

Les **claus de l'èxit** del projecte han sigut identificades per Vallvé i Vinyas (2018c) en els quatre aspectes següents:

- l'acompanyament de la Universitat: actua com a assessora i dona solidesa al projecte;
- la concreció d'objectius educatius comuns, més enllà dels de cada centre, crea identitat col·lectiva i contribueix a que tot l'entorn avanci en les mateixes línies educatives;
- la cultura participativa, horitzontal i dialògica, que permet que famílies treballin conjuntament amb professionals de les escoles i entitats;
- la integració dins dels PEC.

5.6. Aportació a la societat i ètica professional

“Avançar cap al model d'Educació 360: el cas de l'Escola Lurdes” és un projecte d'innovació que fonamentem en els tres principis de qualitat en recerca educativa següents: el principi d'oportunitat (aportació a la societat), el principi de transparència (ètica professional) i el principi de rigor (transversal a tot el treball).

Parlem d'**oportunitat** perquè els objectius del treball neixen d'una detecció de necessitats real. Prèviament a la presentació de la primera fase del projecte, vaig presentar una proposta escrita a l'Escola Lurdes, que va ser aprovada per l'equip directiu. A més, part del projecte es basa en identificar quin tipus de necessitats seran cobertes amb les mesures d'Educació 360. Podem afirmar, doncs, que la realització d'aquest projecte és oportuna pel centre.

De totes maneres, no només sembla oportú pel centre, sinó també pel seu entorn i per la societat. En primer lloc, perquè, com ha quedat demostrat en les seccions anteriors d'aquest capítol, el model d'Educació 360 aporta nombrosos avantatges per l'alumnat. En segons lloc, per les pretensions de connexió amb

---

¹¹ Inspirada en la *Children's University* (2016).

l'entorn del propi model 360. I en tercer lloc, perquè l'Escola Lurdes pot esdevenir capdavantera en l'aplicació d'aquest model dins del districte de Sarrià-Sant Gervasi, una de les zones amb més escoles de Catalunya. Certament, té molt de sentit que l'Escola Lurdes agafi una posició rellevant dins del barri en aquesta direcció, ja que, al ser una escola d'infantil i primària, tots els seus alumnes acaben sent traspassats a centres del voltant, amb els quals es podrien enfortir lligams; fet que resultaria en una educació més completa per a aquests infants i joves.

La **transparència** respecte l'entitat sobre la que es realitza la recerca serà total. És així perquè els resultats d'aquest projecte seran directament transferits a l'Escola Lurdes, donat que la intenció del mateix és arribar a ser aplicat. Un cop finalitzada la investigació, es preveu una reunió amb l'equip directiu (o una representació del mateix) en què exposarem les principals conclusions i propostes d'avanç cap al model d'Educació 360.

A totes les persones que participin de la investigació, els demanarem llur consentiment informat i, en cas que així ho desitgin, se'ls proporcionarà l'anonimat necessari. També hem ofert la possibilitat de fer anònim el nom del centre estudiat, malgrat hagi sigut descartada per l'equip directiu.

Per garantir l'entesa i bona col·laboració amb l'Escola Lurdes, s'informarà periòdicament de la fase en què es troba el TFM a la directora del centre, amb qui el contacte és fluid.

Finalment, el principi de **rigor** vol ser inherent al propi treball. Cada fase del projecte serà contrastada amb experts externs i professionals d'educació, així com el propi professorat de l'assignatura codi M1.865 del Màster en Psicopedagogia (UOC), relativa a la realització del Treball Final de Màster.

6. Marc metodològic

6.1. Enfocament metodològic

La investigació que duem a terme en aquest projecte és un **estudi de cas**¹², concretament del cas de l'Escola Lurdes, amb un **enfocament qualitatiu**. Busquem comprendre la situació particular de l'Escola i la seva realitat educativa, tal com l'entenen els subjectes que en formen part. Cal remarcar que en el nostre cas la subjectivitat dels agents educatius de l'Escola és rellevant, ja que el llistat de propostes resultant del treball serà orientat directament a aquests subjectes.

Dins de l'àmplia possibilitat per classificar els projectes d'aquest tipus, estem davant d'un estudi de cas intrínsec, únic, inclusiu, avaluador i transformador (Rodríguez, Gil i García, 1999; Stake, 2005).

D'acord amb Rodríguez, Gil i García (1999) i Yin (2009), els estudis de cas com el nostre són especialment interessants quan es donen les circumstàncies següents:

- *Es busca descobrir conceptes o relacions entre conceptes*, certament, com hem argumentat anteriorment, en el nostre projecte busquem determinar la idoneïtat del model 360 en contextos diferents als típicament estudiats.
- *Podria ser un cas típic / representatiu*. D'acord amb el Consorci d'Educació de Barcelona (2018), el districte de Sarrià-Sant Gervasi és la zona amb més centres educatius privats concertats de Barcelona, una bona part dels quals té titularitat catòlica, com és el nostre cas. Així, l'informe resultant d'aquest projecte podrà servir de guia o inspiració pels centres del voltant, amb qui també es podrien establir connexions de treball en xarxa en clau 360.
- *Hi ha bon accés a l'objecte d'estudi i bona relació amb els informants*. Evidentment, el fet que desenvolupem aquest projecte durant el meu període de pràctiques, garanteix l'accés al centre. A més, mantinc bona relació amb els informants perquè he sigut col·laborador i organitzador de diverses activitats extraescolars de l'Escola en els darrers anys.
- *Es pot desenvolupar la tasca mentre duri la investigació*. Per les mateixes raons que abans, aquest fet està garantit.

De fet, podríem dir que la idoneïtat de realitzar un estudi de cas en aquest projecte ve donada pels objectius del mateix. Tenint en compte que el que pretenem és oferir un seguit d'indicacions per modificar el model educatiu de l'Escola, té molt de sentit que ens centrem en l'estudi del seu propi cas.

6.2. Planificació del treball de camp

6.2.1. Context de la investigació

L'Escola Nostra Senyora de Lurdes és un centre d'educació infantil i primària situat al barri de Sant Gervasi, a tocar del barri de Gràcia de Barcelona. Fou creat

---

¹² Ho fem seguint l'exemple dels estudis desenvolupats per Vallvé i Vinyas, al llarg el curs 2017-18 en alguns centres de Barcelona (veure marc teòric).

l'any 1880 per Gertrudis Castanyer i Seda, fundadora de la Congregació de Germanes de Sant Felip Neri, institució que en manté la titularitat concertada.

L'Escola Lurdes ha estat un centre històricament arrelat a la tradició i xarxa pedagògica de Catalunya, obert als moviments contemporanis i en continua renovació, sense perdre la visió que donen els més de 130 anys d'experiència. Així ho demostra el fet que ja l'any 1966 acollís, sota la clandestinitat, la primera escola de mestres de Rosa Sensat. Actualment, l'Escola forma part de moviments com Barcelona+Sostenible, Escola Nova 21 i Filosofia 3/18, entre d'altres. Es tracta, en definitiva, d'un centre innovador i amb una alta qualitat pedagògica, com així ho han reconegut diferents premis en els darrers anys.

Atès que el problema plantejat té com a pretensió introduir un seguit de canvis en el model educatiu de l'Escola Lurdes, el context estarà principalment focalitzat en els professionals (i especialment l'equip directiu) del centre. Concretament, es tracta d'un equip directiu format per la titular de la Congregació de Germanes de Sant Felip Neri, la directora, el sotsdirector i quatre caps de departament. El consell escolar, inclou, a més, altres representants de la titularitat i la representació de mestres, famílies i personal d'administració i serveis. De la resta de professionals, cal destacar-ne els que formen el Departament d'Atenció a la Diversitat (DAD), liderat per un psicopedagog que també té altres càrrecs dins del claustre.

Tot i això, en realitat, donats els principis i les característiques del paradigma d'Educació 360, aquest context ha d'ampliar-se a tots els agents educatius de la realitat i/o comunitat educativa del centre; dins dels quals, les famílies i els responsables d'extraescolars, seran d'especial rellevància. En aquest sentit, cal considerar l'AMPA de l'Escola, que compta amb una llarga trajectòria i tradició de col·laboració amb el centre i està distribuïda en comissions, que organitzen diferents activitats extraescolars de caire lúdico-educatiu, tant per fills/es com per p/mares.

Les extraescolars que ofereix el centre són les següents:

- Esports (AMPA): activitats esportives en què els alumnes es divideixen segons esport i curs, formant equips que entrenen i competeixen en lligues escolars.
- Anglès (AMPA): servei d'anglès extraescolar de sessions setmanals amb professors/es nadius.
- Música (Escola de Música): escola reconeguda pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya fins al 4t curs del nivell mitjà. Compta amb professorat titulat i amb experiència.
- Casal d'estiu (AMPA): casal d'estiu per a alumnes de l'escola de P3 a 2n de primària, durant la darrera setmana de juny i tot el juliol.
- Colònies d'estiu (AMPA i Cal Diable): l'AMPA organitza les colònies d'estiu de 3r i 4t de primària i contracta a la casa de colònies Cal Diable per les de 5è i 6è.

Dins d'aquest context, recollirem dades per avaluar quina és la realitat educativa, quines són les oportunitats i els límits d'aplicació d'un model 360 i quines són les necessitats que podem cobrir amb propostes d'Educació 360; les quals aniran enfocades en les tres estratègies determinades com a estratègies clau en el marc teòric:

- *La integració (dins del temps lectiu) i enriquiment del temps no lectiu*, és a dir, connectar l'horari lectiu i el no lectiu per oferir activitats interrelacionades i dins d'un mateix marc conceptual i organitzatiu, creant ambients d'aprenentatge coherents i integrals (Willems et al., 2013).
- *La connexió de l'escola amb l'entorn*, o sigui, teixir una xarxa de diferents activitats educatives (formals i no formals) dutes a terme per entitats diferents, i compartint un seguit d'objectius educatius (escola node que es nodreix de l'oferta de l'entorn (Sintes, 2015a)).
- *La innovació en la gestió del temps educatiu*, això és repensar els horaris i/o què es fa amb el temps d'aprenentatge.

Mostra d'investigació

La mostra de la investigació és intencional i es defineix en cinc àmbits:

1) L'equip directiu i el cap de psicopedagogia de l'Escola.

La directora ha estat més de 30 anys vinculada a l'Escola Lurdes i té un fort compromís amb la millora i la innovació permanent, tant a nivell personal com de centre. De formació, és diplomada en Magisteri (URL), llicenciada en Pedagogia (UB) i postgraduada en Intel·ligència Emocional (UB).

El cap de psicopedagogia és membre de la plantilla del centre des dels darrers 25 anys, 21 dels quals com a tutor i 20 com a psicopedagog. De la seva experiència al centre, en destaquem que ha sigut tutor dels 3 cicles de primària, fet que li dóna una visió holística de com funciona l'Escola. De fet, actualment és també tutor de 5è nivell. És diplomad en Magisteri (URL), llicenciat en Psicopedagogia (URL) i màster en psicopatologies infantils i juvenils (URL).

La directora és la millor informant sobre la realitat i el futur del centre i la persona que ens podrà donar una visió més realista sobre les possibilitats d'innovació dins del mateix. A més, la visió amb la que la pugui complementar el psicopedagog serà interessant, sobretot pels aspectes de propostes d'innovació i formació.

2) La coordinació d'extraescolars de l'Escola.

Estudiem la coordinació d'extraescolars a partir de la col·laboració de tres perfils diferents:

- El professional no docent que supervisa les extraescolars: educador social (UB) i membre del PAS i el DAD. És l'encarregat d'exercir el lligam entre l'Escola i l'empresa de menjadors, per garantir que es manté la idiosincràsia i el projecte de l'Escola. També gestiona sortides i excursions durant el curs i, fins el darrer any, el casal d'estiu. A més, exerceix com a contacte de referència amb les famílies (durant el dia a dia és present a l'entrada i la sortida de l'Escola).

- La presidenta de l'AMPA, ha estat vinculada a l'associació des del 2009 i d'una forma més activa a partir del curs 2011-12. En va ser la vicepresidenta durant els anys 2015 i 2017 i, des del mateix 2017 n'és la presidenta.
- El coordinador d'esports, co-director de casal d'estiu i ex-director de colònies d'estiu. Monitor i director de lleure amb més de 8 anys d'experiència en les extraescolars del centre. Ha sigut monitor i director de gairebé totes les activitats que organitza l'AMPA.

3) El professorat de l'Escola.

La representació del professorat del centre serà a través dels 18 tutors/es de curs (16 dones i 2 homes). L'Escola Lurdes compta amb dos tutors/es per curs des de P3 fins a 6è de primària, 11 dels quals han sigut incorporats en els darrers 10 anys. La mitjana d'edat entre els tutors/es és de 43 anys.

4) La documentació de centre (PEI i PEC).

Analitzarem la documentació de centre de l'Escola Lurdes. El projecte educatiu de l'escola es concreta en dos documents clau: el Projecte Educatiu Institucional (PEI) dels centres educatius filipenses i el Projecte Educatiu de Centre (PEC).

5) L'assessorament extern de la Fundació Jaume Bofill i l'Aliança Educació 360.

L'assessorament ens l'oferirà una experta de la Fundació Jaume Bofill i l'Aliança Educació 360, que és una tècnica de projectes de la Fundació. És pedagoga (UAB) i ha treballat a nivell internacional amb entitats com el Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, l'European Youth Forum o el Centre Nord Sud del Consell d'Europa. Es manté vinculada a iniciatives i persones que treballen per l'educació intercultural i la igualtat de gènere i és formadora en l'àmbit de l'associacionisme juvenil i les arts visuals. Dins del projecte de l'Aliança, coordina les diferents jornades que s'estan realitzant en el marc de la Crida de Centres Educatius 360 (Aliança Educació 360, 2019a).

6.2.2. Estratègia de recollida de dades

D'acord amb l'enfocament metodològic (estudi de cas qualitatiu), treballarem amb tres estratègies de recollida de dades: l'entrevista, el qüestionari i l'anàlisi documental.

Realitzarem **entrevistes** a determinats agents clau de la mostra anterior, amb l'objectiu d'obtenir informació sobre el coneixement, les perspectives i les experiències de les persones amb major recorregut dins de l'Escola i del paradigma d'Educació 360. D'acord amb Fàbregas et al. (2016), Mason (2002) i Valles (1999), la realització d'entrevistes és especialment interessant pel nostre

cas per tres motius. Primer, perquè volem obtenir evidències contextuais, situacionals (estudi de cas) i interactives (la resposta dels diferents agents a les preguntes també ens donarà informació sobre les resistències al canvi). Segon, perquè considerem interessants els matisos i la profunditat de les explicacions que puguin fer-nos els entrevistats/des respecte les possibilitats d'intervenció i de canvi del model educatiu. I tercer, perquè la interacció i flexibilitat que ens aporta aquest mètode ens permetrà reajustar i clarificar les preguntes i respostes necessàries.

La segona eina de recollida de dades és el **qüestionari**, les finalitats del qual són similars a les de l'entrevista, però s'utilitza per a sectors de la mostra més extensos. L'ús del qüestionari ens permetrà recollir dades estructurades per prendre decisions, gràcies a la col·laboració dels propis integrants de la mostra com autoinformadors, amb un nivell de precisió conegut per cadascuna de les respostes (Fàbregues et al., 2016). Concretament, recopilarem informació sobre aquells aspectes clau en què creiem que caldrà proposar canvis (segons els principis d'Educació 360), i sobre com els professionals del centre valoren la introducció d'aquest tipus de modificacions. Per fer-ho, realitzem tant preguntes factuais (fets i comportaments que podrien ser corroborats) com subjectives (reflexions personals).

Per acabar, l'**anàlisi documental** és una tècnica d'investigació qualitativa que tracta de reunir, seleccionar i analitzar un conjunt de documents relacionats amb l'àmbit d'estudi, per extreure'n conclusions rellevants per la investigació. En aquesta tècnica, treballem els documents com un suport material dels fets o fenòmens de la realitat social que estudiem. Per tant, és adequada pel nostre projecte perquè ens permetrà relacionar els principis de l'Educació 360 amb la documentació del centre estudiat, i, així, obtenir evidències respecte la realitat educativa del centre i respecte les oportunitats i límits del mateix.

6.2.3. Instruments de recollida de dades

Entrevista a direcció i departament de psicopedagogia

Entrevistarem a la directora del centre i al cap de psicopedagogia conjuntament. Les seves respostes ens serviran per cobrir part dels objectius específics 1 i 2. En primer lloc, perquè mirarem de determinar quina és la situació de l'Escola respecte el model d'Educació 360; i en segon lloc, perquè els preguntarem sobre la possibilitat d'introduir canvis.

L'entrevista serà descriptiva i exploratòria, ja que es realitzarà en un moment inicial de la investigació, i seguirà un guió semiestructurat de preguntes obertes (annex 2, apartat I), que està organitzat en tres parts:

- 1) La cultura d'innovació i reflexió del centre.
- 2) Les concepcions prèvies del paradigma d'Educació 360.
- 3) Les tres estratègies clau que considerem en la nostra investigació: la integració i l'enriquiment del no lectiu, les connexions de l'escola amb l'entorn i la innovació en la gestió dels temps educatius.

Malgrat el guió de l'entrevista inclogui orientacions de resposta, permetrem als entrevistats llibertat en les seves explicacions, perquè, com dèiem, són informants clau pel nostre projecte.

Entrevista a coordinació d'extraescolars

Entrevistarem conjuntament als tres perfils identificats en la mostra respecte les extraescolars: el professional no docent, la presidenta de l'AMPA i el coordinador d'esports i co-director de casal d'estiu. Igual que en l'entrevista anterior, aquesta també ens servirà per determinar els objectius específics 1 i 2, però des d'una visió més relacionada amb l'àmbit no lectiu.

Serà una entrevista descriptiva i exploratòria, ja que es realitzarà en un moment inicial de la investigació, i seguirà un guió semiestructurat de preguntes obertes (annex 2, apartat II), les quals aniran enfocades sobre els elements següents:

- 1) Els aspectes educatius dels àmbits no lectius.
- 2) Les connexions actuals entre l'Escola i l'oferta no lectiva.
- 3) Valoració de propostes en clau 360.

Malgrat el guió de l'entrevista inclogui orientacions de resposta, permetrem als entrevistats llibertat en les seves explicacions, perquè, com dèiem, són informants clau pel nostre projecte.

Donat que entrevistarem a tres persones a la vegada, realitzarem menys preguntes i donarem més peu a la discussió entre els entrevistats. D'aquesta discussió ens interessarà la informació resultant (i no ens fixarem les interaccions entre ells mateixos); és per això que l'estratègia no pot considerar-se un grup de discussió.

Qüestionaris a tutors/es

La finalitat principal del qüestionari als tutors/es serà la d'obtenir informació directa sobre els objectius específics 1 i 2.

El qüestionari (annex 2, apartat III) constarà de 10 preguntes (7 tancades i 3 obertes) sobre diferents aspectes relacionats amb les tres estratègies clau d'aplicació del model d'Educació 360: la integració de l'horari no lectiu, les connexions de l'escola amb l'entorn i la innovació en el temps educatiu; així com sobre els avantatges i inconvenients que hi veuen els enquestats/des. La confecció de les preguntes del qüestionari s'ha realitzat amb el suport de la direcció del centre, qui, a la vegada, s'encarregarà de subministrar-lo via telemàtica.

Entrevista a assessora externa

Entrevistarem a una assessora externa, tècnica de projectes de la Fundació Jaume Bofill, amb la pretensió de rebre el seu consell un cop haguem analitzat la situació de l'Escola Lurdes i n'haguem identificat les possibilitats i limitacions. Per tant, l'entrevista cobrirà l'objectiu específic 3 i estarà guiada per la nostra anàlisi i per un primer esborrany de propostes (fruit dels resultats dels objectius específics 1 i 2). D'aquesta manera, en certa mesura, també significarà un primer mètode de validació de les propostes que realitzarem al final del projecte.

Aquesta darrera entrevista serà descriptiva i de fase final, ja que es realitzarà en l'acabament de la investigació. S'iniciarà amb una breu explicació del cas i, posteriorment, seguirà un guió semiestructurat de

preguntes obertes (annex 2, apartat IV). El guió, a la vegada, estarà organitzat en preguntes que serviran per repassar les principals oportunitats i limitacions de l'Escola Lurdes, en torn a les tres estratègies estudiades. Per les característiques de l'entrevista, donarem a l'entrevistada màxima llibertat en les seves explicacions.

6.3. Estratègia d'anàlisi de dades

Seguirem dues estratègies per l'anàlisi de dades de la investigació: la codificació d'entrevistes i documents i l'estadística descriptiva de les dades obtingudes del qüestionari.

En primer lloc, d'acord amb Ryan i Bernard (2003), el nostre procés de codificació seguirà els passos següents:

- 1) Mostreig dels textos a analitzar: treballarem amb les transcripcions de les entrevistes i amb els documents facilitats per l'Escola Lurdes (PEI i PEC).
- 2) Definició d'àmbits a analitzar: d'acord amb els objectius de la nostra investigació, amb el marc teòric i amb els resultats obtinguts, establim els àmbits següents:

Àmbit 1. Connexió del temps lectiu – no lectiu / integració del temps no lectiu.

- 1.1. Connexions (entre l'Escola i els professionals no lectius).
- 1.2. Definició i gestió de l'oferta no lectiva.
- 1.3. Competències / aprenentatges no lectius.
- 1.4. Què entenem per activitats de temps no lectiu?
- 1.5. Altres àmbit 1.

Àmbit 2. Connexions escola – entorn.

- 2.1. Extraescolars.
- 2.2. Acadèmiques / interescoles.
- 2.3. Amb el barri.
- 2.4. Amb ONGs.
- 2.5. Competències / aprenentatges en connexions.
- 2.6. Amb universitats.
- 2.7. Obertura a la realitat de l'entorn.
- 2.8. Altres àmbit 2.

Àmbit 3. Gestió de l'horari.

Àmbit 4. Cultura d'innovació del centre.

Àmbit 5. Cultura d'avaluació / reflexió del centre.

Àmbit 6. Oportunitats a l'Escola Lurdes.

- 6.1. Oportunitats.
- 6.2. Necessitats detectades.

Àmbit 7. Límits a l'Escola Lurdes.

- 7.1. Límits.
- 7.2. Resistències.

Àmbit 8. Personalització de l'aprenentatge.

Àmbit 9. Referències al PEC de l'Escola Lurdes.

Àmbit 10. Participació de famílies.

Àmbit 11. Avantatges Educació 360.

Àmbit 12. Inconvenients Educació 360.

Àmbit 13. Exemples 360.

Àmbit 14. Factors d'èxit.

Àmbit 15. Educació integral.

3) Marcar els textos i relacionar amb els àmbits definits.

4) Establir relacions conceptuals entre segments dels mateixos àmbits.

Per fer-ho, utilitzarem una base de dades creada en el programa Microsoft Excel (v. 16.25), on cada document analitzat ocupa una pàgina, organitzada segons l'esquema de la taula 1.

En segon lloc, l'anàlisi d'estadística descriptiva consistirà en calcular els estimadors mitjana i desviació estàndard, en els casos de les preguntes numèriques, i de la freqüència de respostes en la resta d'ítems del qüestionari.

Taula 1.

Esquema de la base de dades en què es duu a terme la codificació.

Segment de significativitat	Codi	Transcripció	Àmbit1	...	Àmbit15	Justificació (evidència)
<i>Números de fila al que correspon el segment analitzat.</i>	<i>Numeració del segment analitzat.</i>	<i>Text del segment analitzat.</i>	<i>Es marca amb una creu (X) si el segment analitzat pertany a l'àmbit en concret.</i>			<i>Argumentació del perquè el segment s'ha seleccionat i perquè pertany als àmbits o categories marcats.</i>

***

Les transcripcions de les entrevistes, així com els resultats del qüestionari, poden trobar-se a l'annex 3. Amb cada transcripció adjuntem la gravació d'àudio, el full d'informació entregat als participants i el consentiment informat signat. L'Escola Lurdes no ens autoritza a fer públic el contingut íntegre del PEI i el PEC. La base de dades resultant de l'anàlisi de les entrevistes, del qüestionari als tutors/es i dels documents de centre pot trobar-se a l'annex 4.

7. Anàlisi i discussió de resultats

7.1. Resultats en relació a l'objectiu específic 1

Objectiu específic 1: Conèixer el grau d'ajustament de l'Escola Lurdes al model d'escola 360.

Per valorar el grau d'ajustament de l'Escola Lurdes al model d'Educació 360, hem partit de la matriu de dades obtinguda del creuament dels àmbits d'anàlisi 1, 2, 3, 8, 9, 10 i 15¹³, i hem agrupat la informació en els temes següents:

- estratègia 1: integració i enriquiment del temps no lectiu (àmbits 1, 9 i 10);
- estratègia 2: connexió escola-entorn (àmbits 2 i 9);
- estratègia 3: innovació en la gestió dels temps educatius (àmbits 3 i 9);
- atenció individualitzada i educació integral (àmbits 8, 9 i 15).

Representem el resultat final en forma de mapa conceptual a la figura 2, i posteriorment en desglossem i discutim el contingut.

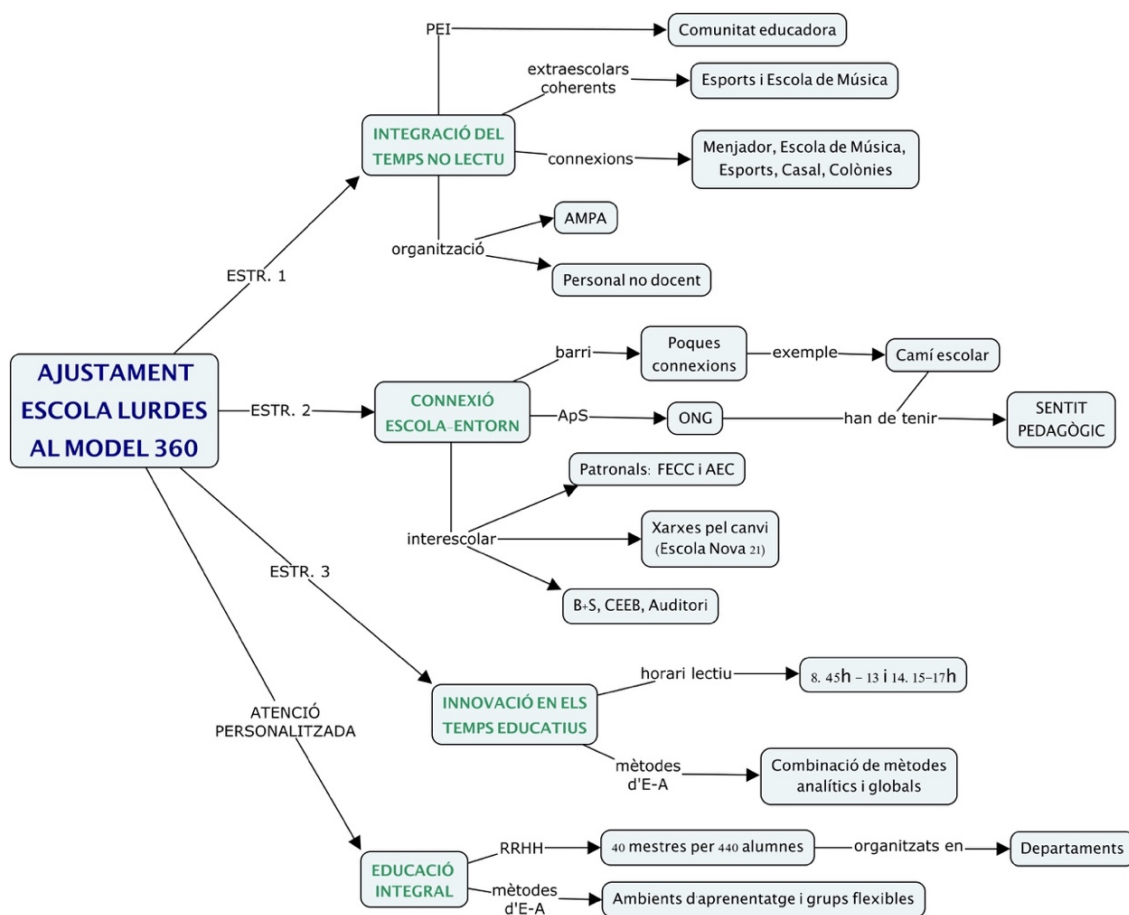

Figura 2. Mapa conceptual de resultats (objectiu específic 1).

¹³ Àmbit 1. Connexió del temps lectiu – no lectiu / integració del temps no lectiu.
 Àmbit 2. Connexions escola – entorn.
 Àmbit 3. Gestió de l'horari.
 Àmbit 8. Personalització de l'aprenentatge.
 Àmbit 9. Referències al PEC de l'Escola Lurdes.
 Àmbit 10. Participació de famílies.
 Àmbit 15. Educació integral.

En primer lloc, destaquem els següents elements en relació a les **activitats del temps no lectiu i la manera com es relacionen amb l'Escola**:

- El PEI parla de que els centres filipenses treballen perquè tota la comunitat es senti educadora, fet que queda relacionat amb fomentar activitats en el temps lliure dels alumnes. A més, s'identifica a col·laboradors/es i monitors/es com a agents educatius.
- Es treballa perquè existeixi coherència entre l'Escola i les activitats de temps no lectiu (principalment, menjador-migdia i extraescolars). Es vol que l'alumne senti coherència educativa en totes les activitats extraescolars que realitzi dins del centre:
  - Es promou una Escola de Música, ja que tant el patró de la Congregació Filipense, Sant Felip Neri, com el propi PEI dels centres filipenses es fixen en la música com un àmbit important pel desenvolupament humà.
  - Es promou una extraescolar d'esports, no enfocada des de la competició, sinó des dels valors que, a partir de l'esport, poden complementar el PEC (companyonia, treball en equip, compartir objectius, ajuda mútua, etc.).
- Es realitzen reunions de coordinació entre direcció i els caps de les principals extraescolars promogudes per l'Escola:
  - Menjador: reunions l'inici i al final de curs, per coordinar les línies educatives i parlar del funcionament general.
  - Escola de Música: reunions mensuals sobre l'observació i informació dels alumnes que hi participen, i sobre la relació de continguts entre el currículum escolar de música i el que es treballa a l'extraescolar.
  - Esports: reunions mensuals sobre l'observació de comportaments i necessitats d'alumnes, especialment dels alumnes amb NEE.
  - Casal i colònies d'estiu: ídem. anterior, però només a l'inici i al final de l'activitat.

A més, aquestes trobades poden originar altres reunions entre tutors/es o especialistes i professionals del temps no lectiu. Malgrat tot, la majoria dels tutors/es de l'Escola desconeix aquests canals de comunicació: pensen que no existeix cap temporització ni protocol de trobades.

- Totes les extraescolars de l'Escola (a excepció de l'Escola de Música) estan gestionades per l'AMPA, que té molt bona connexió amb la direcció del centre. Es tracta d'una AMPA amb molta participació de les famílies, fins al punt d'estar organitzada en 17 comissions i regida per tres reunions on hi són presents junta directiva, representants de cada comissió, delegats de cada curs i la direcció del centre.
- L'oferta d'esports extraescolars va ser definida fa molts anys, quan algunes famílies van decidir organitzar-la, i s'ha mantingut fins l'actualitat.
- Cada curs, l'AMPA rep peticions de noves activitats extraescolars. Al rebre una demanda, s'analitza, juntament amb la direcció de l'Escola,

la viabilitat¹⁴ i els motius pels quals es vol oferir. En cas de ser tirada endavant, s'inicia el procés de definició de l'activitat i els agents que se n'ocuparan (procés que sol ser llarg i complex). Dos exemples d'extraescolars de recent creació són l'activitat d'anglès i el casal d'estiu per a infants de P3 a 2n de primària.

- Les activitats extraescolars proven de transmetre l'ideari educatiu del centre, a través de projectes educatius propis (extensions del PEC de l'Escola) i de reunions d'inici de curs amb l'objectiu d'inculcar el "codi intern" als educadors/es.
- Existeix una figura no docent que realitza les tasques de coordinador / supervisor del menjador. Aquesta persona, a més, ha estat molt anys directora del casal d'estiu i manté una bona vinculació amb els professionals dels diferents àmbits no lectius, així com amb les famílies.

En segon lloc, respecte les **connexions entre l'escola i l'entorn**, són rellevants els següents factors:

- Es fan poques connexions / aliances de barri. En aquest sentit, recentment s'ha iniciat el projecte del *camí escolar*, que consisteix en crear xarxa dins del barri perquè l'infant conegui millor els voltants de l'Escola, pels quals passa quan en va i torna de casa.
- Al cycle superior, es realitzen projectes d'aprenentatge servei en col·laboració amb diferents ONG, que, en ocasions, també connecten l'Escola amb entitats properes del barri. Són projectes en què es tracta de cobrir necessitats que els mateixos/es alumnes viuen o detecten al seu entorn.
- Tota connexió amb altres entitats passa per mantenir una coherència amb el PEC de l'Escola. Aquest fet ha portat al centre a descartar algunes possibles aliances i a dubtar de l'adequació de l'empresa que gestiona el menjador i el migdia.
- A nivell d'escoles, l'Escola Lurdes pertany a la xarxa de la congregació filipense, a dues patronals (la FECC i l'AEC) i a les xarxes pel canvi del projecte Escola Nova 21. A més, en el PEC s'identifica a l'Escola Pia Balmes i a La Salle Gràcia com a centres de continuïtat educativa.
- També es participa en projectes de ciutat organitzats per entitats com Barcelona+Sostenible, el Consell de l'Esport Escolar o l'Auditori.
- L'extraescolar d'esports es troba connectada a clubs i escoles properes per la realització d'enfrontaments amistosos i per traspasar jugadors/es un cop aquests acaben la seva etapa a l'Escola. A més, també s'han dut a terme col·laboracions amb altres entitats pel lloguer d'instal·lacions per activitats concretes.
- Les extraescolars organitzades per l'AMPA només s'ofereixen a alumnes del centre.

En tercer lloc, **la innovació en els temps educatius i la gestió de l'horari** és quelcom molt estudiat al projecte de l'Escola Lurdes. En destaquem els següents aspectes:

---

¹⁴ Principalment, en termes de nombre d'alumnes, espais, activitats existents i horari.

- L'horari lectiu de l'Escola, pactat amb el Departament d'Educació, és de 8.45 a 13h i de 14.15 a 17h. Aquest horari està pensat per donar cabuda a tot el PEC, que té l'ambició de treballar transversalment totes les dimensions de l'alumne per aconseguir-ne una educació integral.
- L'horari general segueix una estructura sistèmica distribuïda en assignatures, que combinen aprenentatges de diferent mena. Principalment, instrumentals, de tutoria, d'art, de convivència, emocionals i espirituals. A més, periòdicament, es treballa d'una forma més global (a partir de projectes de teatre) i l'horari es desfà.
- Els resultats de la combinació dels dos mètodes d'ensenyament-aprenentatge anteriors no convenç als educadors/es de l'Escola.
- El PEC identifica que, ocasionalment, el model d'aprenentatge de l'Escola té dificultats per lligar els aprenentatges dels alumnes a la vida real.
- Dins l'horari sistemàtic, cada matí es realitzen 15' d'interiorització (meditació) i, al cicle superior de primària, es dediquen entre 2 i 3 hores setmanals al treball individual i autònom dels alumnes (supervisat per 3 o 4 mestres).
- Els tutors/es del centre consideren la gestió del temps com un mitjà educatiu.

En quart i darrer lloc, tant el PEI com el PEC parlen extensament de **l'educació integral i l'atenció personalitzada**, fet que es tradueix als aspectes següents:

- L'Escola té 40 mestres en plantilla per atendre a 440 alumnes.
- Al curs actual s'ha tirat endavant la metodologia d'ambients d'aprenentatge als cursos d'educació infantil i de cicle inicial de primària. En aquests ambients, es divideix el grup per rebre atenció més personalitzada.
- En les matèries instrumentals del cicle mitjà i superior de primària es treballa en agrupaments flexibles.
- L'Escola s'organitza per departaments, fet que permet seguir l'evolució dels alumnes en cada àmbit curricular.
- La innovació educativa s'entén com la millora contínua de l'aprenentatge de l'alumne de manera integral. En aquest sentit, les innovacions es centren en adaptar els mètodes d'ensenyament-aprenentatge a les demandes de la nova població escolar.

Efectivament, si analitzem els resultats anteriors, veiem com **el centre estudiat reuneix un conjunt de característiques pròpies de l'Educació 360, de les quals, però, concloem no se n'aprofita tot el potencial:**

- Es treballa per definir una oferta coherent entre els valors i les maneres de fer de l'Escola i les activitats de temps no lectiu. Malgrat tot és difícil assegurar que aquest codi d'actuació es transmeti del tot en les activitats fora de l'horari lectiu, ja que els educadors/es del temps no lectiu varien molt i no tenen espais de trobada amb els responsables pedagògics del centre.
- Es tenen definits espais de coordinació entre les activitats no lectives i l'Escola, però són a nivell d'equips directius, i no queda clara la futura

transmissió als professionals d'ambdós àmbits. De fet, una part important dels tutors/es de l'Escola desconeix aquests espais de trobada.

- Els espais de coordinació serveixen per comunicar incidències que puguin ocórrer en el si de les activitats no lectives, així com per intercanviar informació rellevant que ajudi a la tasca dels educadors/es (de qualsevol dels dos àmbits). Tot i això, en gairebé cap de les activitats no lectives existeix una coordinació amb els aprenentatges lectius dels alumnes.
- L'Escola gaudeix d'una alta implicació de les famílies. L'AMPA gestiona gairebé totes les activitats extraescolars i sol ser a través de les necessitats de les famílies que es defineix l'oferta d'extraescolars. Es tracta d'una potent xarxa d'activitats no lectives, però ni els alumnes ni els professionals del centre intervenen de manera directa en la definició de l'oferta.
- Existeix un encarregat de gestionar activitats no lectives dins de l'horari escolar, però les seves funcions no són sempre clares i no té contactes formals amb les extraescolars que organitza l'AMPA.
- Existeixen connexions amb altres entitats, sobretot per projectes d'ApS, i s'està començant a explorar la xarxa d'entitats i establiments propers al barri per veure com poden complementar i/o reforçar el projecte educatiu. Aquest segon tipus de projectes pot ser una via d'avanç cap al model d'Educació 360.
- L'Escola està fortament connectada amb altres centres educatius a través de patronals i altres xarxes. Malgrat tot, no es realitzen projectes compartits.
- L'horari de l'Escola està dissenyat per donar cabuda a un projecte molt més transversal que el curricular obligatori. Tot i això, és important notar que per l'alumne no és el mateix treballar *soft skills* en el context de l'aula, que participar d'activitats no lectives en un context diferent, dirigides per personal diferent i regides per normes no acadèmiques. Pot ser que aquest sigui un dels motius pels quals a vegades costa connectar els aprenentatges de l'alumnat amb la vida real.
- L'horari contempla dues de les quatre indicacions de l'informe de l'OCDE "*Innovative Learning Environments*" (OECD, 2013): els rituals (els alumnes realitzen interiorització cada matí) i els horaris personalitzats (temps de treball individual, en què els alumnes s'organitzen per treballar l'assignatura que vulguin de forma autònoma).
- També són destacables els recursos que s'inverteixen en la personalització de l'aprenentatge; tot i que el propi PEC de l'Escola identifica que l'excessiva càrrega lectiva provoca que no es pugui atendre suficientment a la diversitat.

7.2. Resultats en relació a l'objectiu específic 2

Objectiu específic 2: Identificar oportunitats i límits del canvi cap un enfocament d'escola 360, segons la comunitat educativa de l'Escola Lurdes.

En el cas d'aquest segon objectiu específic, els àmbits que hem relacionat per obtenir informació han estat els següents:

- Àmbit 4. Cultura d'innovació del centre.
- Àmbit 5. Cultura d'avaluació / reflexió del centre.
- Àmbit 6. Oportunitats a l'Escola Lurdes.
- Àmbit 7. Límits a l'Escola Lurdes.

La connexió dels dos darrers amb l'objectiu d'estudi és evident. Pel que fa als dos primers, els hem analitzat com a motius d'oportunitat o de limitació, ja que, el grau d'obertura al canvi i la reflexió del centre facilitarà, en major o menor mesura, l'aplicació de propostes d'innovació de qualsevol mena.

A continuació, representem els resultats obtinguts en les figures 3 i 4, i en desenvolupem els conceptes a la taula 2. Finalment, tanquem la secció amb una discussió d'aquests resultats.

Figura 3. Núvol de paraules dels resultats de l'objectiu específic 2 (oportunitats).

Figura 4. Núvol de paraules dels resultats de l'objectiu específic 2 (límits).

Taula 2.

Relació d'oportunitats i límits de l'Escola Lurdes a l'avanç cap al model 360.

Oportunitats	Límits
<ul style="list-style-type: none"> • Tant el PEI com el PEC parlen de valors propers a l'Educació 360: acollida, proximitat, associacionisme juvenil i temps lliure, estratègies per l'equitat, etc. • El centre té cultura innovadora i oberta al canvi (escolta les demandes dels mestres). • En els darrers 35 anys s'han impulsat mètodes innovadors que encara són vigents. • Existeix un reconeixement mutu entre professionals de l'àmbit no lectiu i lectiu, però no hi ha una formalització aparent de les connexions, ni un coneixement d'aquestes connexions per part de tots els agents. • Els tutors/es creuen que pot ser positiu i factible arribar a acords amb els responsables del temps no lectiu, per compartir objectius educatius. • Els responsables del temps no lectiu tenen una actitud oberta a parlar de noves propostes. • La direcció és partidària de connexions d'ApS amb altres entitats. • S'ha iniciat el projecte de <i>camí escolar</i> i existeix la voluntat d'obrir-se a entitats i/o establiments sense missió pedagògica <i>a priori</i> (p.e. forn de pa). • Els tutors/es creuen que pot ser positiu i factible col·laborar amb centres educatius de l'entorn per realitzar projectes compartits. • Dificultats per combinar l'aprenentatge analític amb el global, i per definir propostes horàries que hi donin resposta. Quan es treballa per projectes, no es troben maneres de compensar el tall del treball analític. • Es vol integrar les TIC perquè siguin transparents a l'aprenentatge. • Els tutors/es veuen en l'Educació 360 els següents avantatges principals: l'educació més integral i completa de l'alumne, les millors connexions amb educadors/es del temps no lectiu i una manera de reflexionar sobre la gestió del temps. 	<ul style="list-style-type: none"> • Una part important dels tutors/es no han sentit mai a parlar sobre l'Educació 360 o conceptes relacionats. • L'horari, pensat i dissenyat a partir del PEC, no permet introduir canvis. L'alta càrrega lectiva dificulta la introducció de nous ambients d'aprenentatge, sobretot als cicles mitjà i superior de primària. • La dificultat de trobar entitats col·laboradores que segueixin la visió pedagògica del centre. • La volatilitat del personal de temps no lectiu dificulta les connexions i la integració del PEC en aquestes activitats. • Cal controlar el tipus d'informació sobre els alumnes que es dona als educadors/es no lectius, per motius de privacitat personal i protecció dels menors. • L'Escola disposa de pocs alumnes i poc espai, fet que dificulta un ampliació per fer més completa l'oferta d'extraescolars. • El professional més proper a ser coordinador d'extraescolars no té les funcions regulades com a tal. • El fet que la majoria d'extraescolars estiguin gestionades per l'AMPA fa que no s'obrin al barri, sinó només als alumnes del propi centre. • L'AMPA afegeix que, malgrat arribi a existir una figura de coordinador/a d'extraescolars, el contacte entre AMPA i direcció ha de seguir existint. • És difícil trobar moments, dins de l'horari, per dur a terme connexions entre professionals lectius i no lectius. • El risc de sobrecarregar l'infant entre activitats lectives i no lectives. • Els tutors/es consideren que cal un temps de reflexió, del qual no disposen, per dur a terme modificacions en clau 360. • Els educadors/es de l'Escola no creuen que amb el treball global s'arribi als mateixos resultats que amb l'analític.

Hem observat que **el centre estudiat té una llarga cultura d'innovació**, fet que pot facilitar la introducció de noves iniciatives. Així, dels resultats exposats a la taula 2 respecte les oportunitats extraïem les següents **possibilitats**:

- Partint de les trobades entre les direccions dels temps lectiu i no lectiu, es podrien dissenyar accions que superessin els límits de temps i espai:
  - Espais de trobada: reorganitzant els horaris laborals o comunicant-se sense haver de compartir temps i espai;
  - Continguts i objectius comuns: arribant a acords respecte què es treballa en les estones no lectives.
- Els directius/ves de les extraescolars creuen convenient estudiar la introducció d'una nova figura de coordinació d'extraescolars general, tot pensant quines funcions se li adjudicarien, quin tipus de perfil es buscaria i quines repercussions tindria en l'aprenentatge dels alumnes.
- La realització de projectes d'ApS pot vincular-se a la voluntat de trobar el valor pedagògic d'entitats i establiments del barri. Així, es podrien dissenyar programes que incloguessin un part de servei a aquestes entitats, sota l'eix vertebrador que podria oferir el projecte del *camí escolar*.
- Podria ser positiu realitzar projectes compartits amb altres escoles utilitzant diferents eines TIC com a mètode de connexió. D'aquesta manera, es respectaria la voluntat de l'Escola de fer les TIC transparents a l'aprenentatge i s'establirien més connexions a nivell acadèmic i de barri.
- La voluntat d'integrar les TIC com a eina transparent a l'aprenentatge brinda la possibilitat d'impulsar processos de formació del professorat.
- Alguns tutors/es creuen necessari reflexionar sobre la gestió dels horaris educatius de l'Escola. A la vegada, el propi PEC convida a reflexionar sobre la càrrega lectiva i l'aplicabilitat al món real dels coneixements transmesos. Així doncs, es podrien planificar espais de debat a partir de casos d'escoles que hagin aplicat mesures similars; espais que també podrien servir per repensar la qüestió de la combinació d'aprenentatges analítics i globals.

Pel que fa als **límits**, els resultats mostrats en la taula anterior ens porten a identificar les següents qüestions, que poden complicar la implementació d'algunes mesures en clau 360:

- L'horari de l'Escola Lurdes i la seva vinculació amb el projecte competencial del centre dificulten la integració d'activitats no lectives dins de la jornada escolar. Tanmateix, suposa un límit important a les iniciatives de reformulació del temps del migdia.
- El projecte de l'Escola Lurdes inclou competències més enllà del currículum obligatori. Així doncs, no hi ha un interès ni una necessitat aparent per modificar aspectes d'aquest projecte i incloure noves activitats no lectives o similars.
- La negativa a col·laborar amb entitats que no comparteixin la visió pedagògica del centre és legítima i carrega de coherència el projecte de l'Escola. Malgrat tot, dificulta segons quines connexions, sobretot amb altres centres educatius de l'entorn (per la realització de projectes compartits).

- La volatilitat del personal del temps no lectiu és una limitació de dues dimensions, principalment: 1) dificulta l'establiment de noves mesures, que requereixen d'un cert temps d'aplicació, avaluació i correcció; i 2) complica la viabilitat de que els professionals d'activitats no lectives transmetin el mateix model d'aprenentatge i estableixin connexions amb la resta de la xarxa de l'Escola. A més, a aquest segon aspecte s'hi suma el fet que els horaris dels diferents educadors/es (de temps lectiu i no lectiu) solen ser oposats.
- El tipus d'informació que es comparteix amb el personal no lectiu sobre cada alumne és un aspecte delicat per qüestions legals.
- La coordinació d'extraescolars i la seva connexió amb l'Escola estan repartides en diverses persones d'àmbits diversos (Direcció, AMPA, PAS, etc.) Aquest fet dificulta la formalització de la tasca de coordinació.
- Els espais reduïts i el nombre d'alumnes de l'Escola són una limitació important per la definició d'una oferta d'extraescolars més variada. Principalment per dos motius: perquè algunes de les activitats proposades poden resultar ser no viables (en termes d'espai-temps i/o econòmics), i perquè tantes possibilitats per tants pocs alumnes poden resultar en una sobrecàrrega d'extraescolars per l'infant.
- Alguns dels professionals identifiquen com a límit el fet de no tenir suficients espais de reflexió per prendre mesures en el sentit de l'Educació 360. Aquesta sol ser una de les principals resistències en tots els centres, ja que, com veurem en la discussió de l'objectiu específic 3, no hi ha canvis educatius que no passin per un increment dels espais i/o temps de diàleg i debat del centre.

7.3. Resultats en relació a l'objectiu específic 3

Objectiu específic 3: Determinar els motius (necessitats) pels quals l'Escola Lurdes necessita fer avenços en clau 360.

En aquest darrer objectiu específic pretenem detectar quines necessitats educatives del centre estudiat poden ser cobertes a partir de mesures d'Educació 360.

Primerament, analitzem les dades recollides en els àmbits 11, 12, 13 i 14¹⁵, fruit de l'entrevista amb l'assessora externa. Les dades obtingudes d'aquest assessorament són interpretades com orientacions per la detecció de necessitats. Hem agrupat la informació resultant en les tres línies d'actuació (o estratègies) considerades al llarg de tota la investigació (veure figura 5).

Segonament, discutim els resultats anteriors a partir d'una triangulació dels mateixos amb les conclusions dels objectius específics 1 i 2. D'aquesta manera, partint del grau d'ajustament de l'Escola Lurdes al model d'Educació 360, de les

---

¹⁵ Àmbit 11. Avantatges Educació 360.
Àmbit 12. Inconvenients Educació 360.
Àmbit 13. Exemples 360.
Àmbit 14. Factors d'èxit.

oportunitats i límits detectats en aquest sentit i de les valoracions de l'assessora externa, obtindrem la detecció de necessitats del centre estudiat.

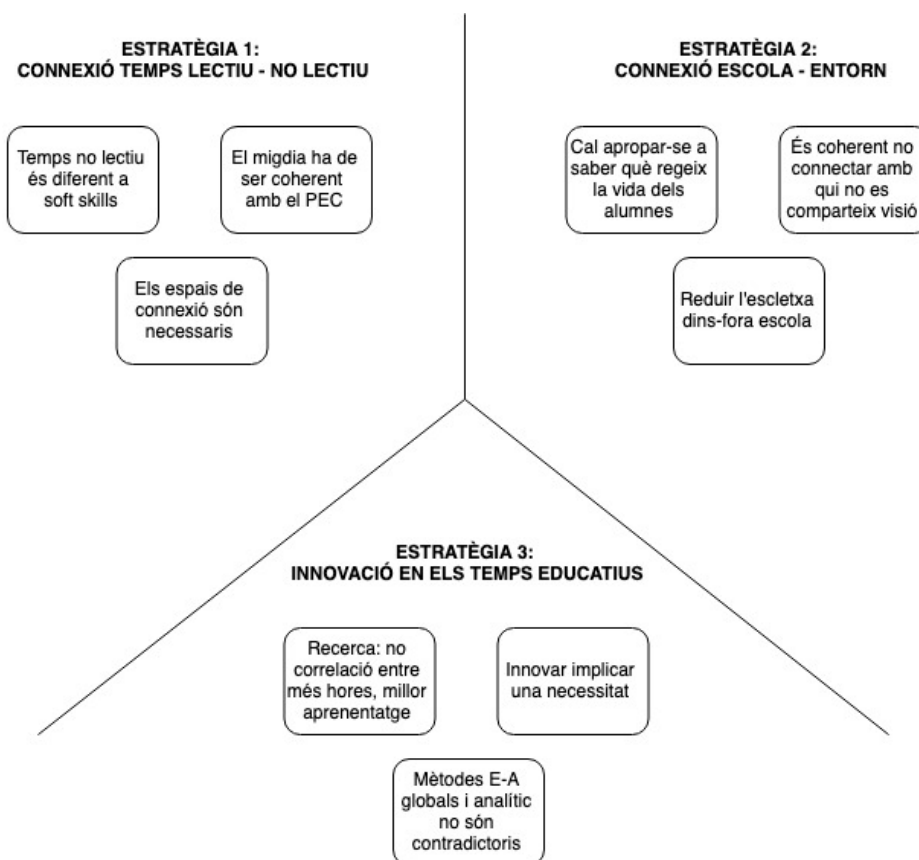

Figura 5. Representació gràfica de resultats (objectiu específic 3).

En primer lloc, respecte la **connexió entre el temps lectiu i el no lectiu (integració i enriquiment del no lectiu)**, destaquem els següents factors:

- No és equiparable el temps no lectiu a les *soft skills* o a l'aprenentatge de matèries no instrumentals (com ara l'art, la música, etc.). Existeixen activitats extraescolars de matemàtiques, STEAM, o similars. La clau està en com s'enfoca i en qui ho proveeix.
- Els espais de connexió són necessaris. L'Escola Lurdes es troba en un primer pas de connexió: respecte l'observació i el comportament dels alumnes i recursos o maneres de educar-los. El següent pas seria coordinar més els continguts (per exemple, a nivell d'esports, els continguts que es consideressin en els itineraris d'educació física). Per últim, també cal coordinar l'actuació dels agents educatius, és a dir, que els educadors/es (tant d'àmbit lectiu com no lectiu) segueixin una mateixa metodologia educativa.
- Seguint amb la idea anterior, el professorat ha de decidir els continguts bàsics per a tot l'alumnat. A partir d'aquí, pot distribuir-se la forma com es donen introduint activitats no lectives, o utilitzant-les de reforç.

- És important gestionar l'espai del migdia adequadament perquè sigui coherent amb el propi PEC.
- La coordinació de les diferents activitats no lectives és clau. En aquest sentit, un factor d'èxit és disposar d'una figura no docent que exerceixi de coordinador/a. Aquesta persona, a més, ha d'exercir un cert lideratge, per la qual cosa ha de tenir habilitats socials i ha de ser coneguda i estimada per les famílies i per l'entorn. Trobem exemples d'aquest tipus de personal a l'Institut Escola La Mina i al projecte Enxaneta de Vic.
- Un exemple de connexió entre horari lectiu i no lectiu, proper a l'Escola Lurdes, és el projecte de l'Escola el Nou Patufet (Gràcia) que connecta excursionisme, temps lliure i educació ambiental (reconeguda dins del currículum del centre).

En segon lloc, de les **connexions entre escola i entorn**, són rellevants els aspectes següents:

- No cal incloure a tothom que sigui proper dins del PEC. És coherent no establir connexions amb entitats que no comparteixin visió educativa.
- El que sí és important és acostar-se a aquells espais i/o agents que regeixen la vida dels alumnes. L'Escola ha de ser porosa al seu entorn. Un exemple és el cas de l'IE La Mina i la importància que la població escolar gitana li dona a *el culto*.
- A més, també és necessari tenir coneixement del que es treballa en els diferents espais que interactuen amb l'alumne. D'aquesta manera, s'aconsegueix una acció tutorial i una personalització més completa i propera a l'alumne. Es tracta de reduir l'escletxa entre el que li passa a l'alumne dins i fora de l'aula.

En tercer lloc, respecte la **innovació en la gestió dels temps educatius**, hem recollit els següents resultats:

- La recerca diu que no hi ha correlació entre, a més hores, millor qualitat d'ensenyament. Un recurs per la reflexió dels horaris és l'estudi d'Elena Sintes sobre les jornades escolars (Sintes, 2019).
- Innovar en com són els temps d'aprenentatge i en els mètodes d'ensenyament-aprenentatge implica una necessitat. Primer cal plantejar-se com i fins a quin punt l'alumnat està assolint les competències bàsiques que l'Escola Lurdes creu que són importants.
- Els models d'ensenyament-aprenentatge globals no són contradictoris amb els analítics. Es pot treballar tota mena de continguts a partir d'enfocaments globals. Cal intentar que el que s'aprèn sigui més significatiu i es retingui durant més temps. En aquest sentit, l'Escola dels Encants és un centre referent (Badenes, Domènech, Horch, & Padín, 2016).

Per acabar, a més a més, l'assessorament rebut també ens ha advertit de les **resistències al canvi** més comunes:

- Traves administratives, que fan que sigui difícil tirar endavant segons quins projectes d'obertura del centre al barri.

- Manca de formació i recursos econòmics en els centres, fet que es tradueix en una inversió en hores per part dels professionals de les escoles, que pot escapar de llur horari laboral.

Finament, com a cloenda d'aquest apartat, dels resultats fins aquí exposats i considerant els resultats dels objectius específics 1 i 2, **detectem les següents necessitats:**

- Cal una formalització a tres nivells dels espais de coordinació entre les activitats lectives i no lectives: 1) el reconeixement mutu de tots els agents, 2) la compartició de continguts, competències i objectius, i 3) el flux d'informació respecte incidències que puguin ocórrer amb els infants.
- Calen mesures que garanteixin que els educadors/es del temps no lectiu actuïn en la línia educativa del centre, malgrat els canvis freqüents en la plantilla.
- S'han d'ampliar les connexions amb entitats i/o establiments propers al barri per facilitar que el món de fora l'Escola encaixi amb el món de dins de l'Escola. Aquest fet aportarà coherència al model educatiu i carregarà de significativitat l'aprenentatge dels infants. Aquesta necessitat lliga amb la d'oferir aprenentatges propers a la vida real de l'alumnat.
- És necessari trobar l'encaix entre les metodologies d'ensenyament-aprenentatge globals i analítiques, les quals no tenen perquè ser contradictòries. Altrament, la càrrega lectiva a la que es troba sotmès l'alumnat de l'Escola Lurdes afecta perjudicialment al treball d'intel·ligències múltiples i a l'atenció a la diversitat.
- Per dur a terme reformes en clau d'Educació 360, caldrà realitzar una inversió en recursos humans, ja sigui en jornades de treball entre els professionals en plantilla actuals o ampliant aquesta plantilla.

8. Conclusions i suggeriments

8.1. Conclusions de la investigació

Com dèiem als capítols inicials, la meta del nostre projecte ha estat oferir un plec de mesures perquè el model educatiu de l'Escola Lurdes avanci cap al model 360. Per fer-ho, ens ha calgut partir, evidentment, de les necessitats del centre. Recordem, l'objectiu general de la investigació ha estat **avaluar la realitat educativa de l'Escola Lurdes per tal d'oferir indicacions d'avanç cap a un enfocament 360.**

Al llarg del treball, hem donat resposta a aquest objectiu general a través de la combinació de tres objectius específics. El primer, ens ha servit com a radiografia de la realitat i la comunitat educativa del centre estudiat, segons els principis de l'Educació 360. Partint d'aquest anàlisi, en el segon hem identificat les oportunitats i els límits d'avanç en clau 360. I, finalment, en el tercer hem analitzat les necessitats que donen peu a les propostes que segueixen.

Així doncs, arribats a aquest moment del projecte i en vista a tots els resultats obtinguts, proposem **8 orientacions d'avanç cap al model d'Educació 360:**

- 1. Establir espais de coordinació entre els departaments curriculars (especialment el de Música i el d'Educació Física) i les activitats no lectives**, per tal que les segones treballin en el mateix sentit. No es tracta de treballar continguts nous, ja que les limitacions d'espai-temps fan que no sigui viable garantir que tots els alumnes participin d'aquestes extraescolars. Més aviat, es tracta de reforçar i donar coherència al que es treballa en l'horari lectiu (respecte els objectius i les competències). Aquests espais de coordinació es durien a terme a l'inici i al final de curs, amb l'opció de fer reunions de seguiment al final de cada trimestre. En aquestes trobades hi participarien la direcció, els caps de departament de l'Escola i els caps d'extraescolars (incloent-hi l'AMPA menys en el cas de l'Escola de Música). Posteriorment, tant els caps de departament com els d'extraescolars serien els encarregats de transmetre els acords presos als seus equips d'educadors/es corresponents.
- 2. Establir espais regulars en què la direcció i/o els responsables pedagògics del centre expliquin la manera de fer de l'Escola als educadors/es de l'horari no lectiu**, per assegurar que eduquen en la mateixa línia. Una primera proposta seria realitzar tres trobades al llarg del curs: una de presentació i dues d'avaluació (a meitat i final de curs).
- 3. Mantenir les reunions de coordinació entre direcció i els responsables de les principals activitats no lectives. Dissenyar, a més, canals de comunicació entre els professionals d'ambdós àmbits** que no requereixin compartir espai i temps i que siguin més flexibles, és a dir, que no hagin de passar necessàriament per direcció, tot i que també hi tingui accés. La possibilitat que considerem més adequada és definir una llibreta d'incidències i/o observacions. A més, aquests canals de comunicació serien una eina més de personalització en les tutories que es duen a terme a l'Escola. Caldrà ser curosos amb els límits legals de privacitat i de protecció als menors.

4. **Mantenir el projecte del *camí escolar* i estudiar-ne les possibilitats d'ampliació com a mètode de treball global.** En aquest sentit, donem les següents propostes¹⁶:
  - a. Actualitzacions anuals, que traspassin la informació respecte les entitats i/o establiments propers i que tractin de conèixer més el barri (fonts d'aigua, parcs, història del barri, etc.).
  - b. Integració d'eines TIC de navegació i/o mapes urbans.
  - c. Enllaçar el projecte amb programes d'ApS pels cursos de 3r i 4t (cicle mitjà), la temàtica dels quals estigui enfocada en entitats i/o establiments propers a l'Escola. De manera que no només tracti de conèixer l'entorn de l'Escola, sinó que també s'hi estableixin vincles d'aprenentatge i de servei.
5. **Mantenir els projectes d'ApS als cursos de 5è i 6è (cicle superior),** lligats a ONGs i segons els principis de significativitat i de necessitat de l'alumnat.
6. **Ampliar el personal no docent per donar el suport necessari de recursos humans a les propostes dels punts anteriors (1-5);** o bé redefinir les tasques del personal actual. Principalment, recomanem la definició de dues figures:
  - a. Coordinador/a de temps no lectiu, que sigui l'enllaç entre els caps de les diferents activitats no lectives que s'ofereixen a l'Escola (principalment: sortides, menjador-migdia i extraescolars de tarda). Ha de ser una persona que conegui el funcionament de totes aquestes activitats i que tingui contacte freqüent amb tots els agents que hi intervenen (professionals, alumnes i famílies). Serà l'encarregat/da d'assegurar que es duguin a terme les propostes anteriors respecte la connexió de temps lectiu i no lectiu; així com de fer-ne el seguiment i avaluació. Caldrà estudiar i definir adequadament les seves funcions.
  - b. Coordinador/a de projectes d'ApS. Serà l'encarregat/da de establir contactes amb les diferents entitats amb qui es duran a terme programes d'ApS. A la vegada, haurà de definir les línies mestres de cada programa en col·laboració amb els caps de departament escaients. Caldrà estudiar i definir adequadament les seves funcions.
7. **Seguir amb els projectes de teatre,** mirant d'acotar millor quines competències es treballen i de quina manera, per tal d'unificar el treball analític i el global. Estudiar casos i reflexionar com a claustre.
8. **Les propostes anteriors que siguin posades en pràctica quedaran formalitzades dins del PEC de l'Escola.**

Hem descartat qualsevol proposta que tingui a veure amb una modificació de la **jornada escolar**, per l'important paper que juga l'organització horària en el projecte educatiu del cas estudiat. Aquest fet inclou no introduir activitats no lectives dins de l'horari escolar, mantenir l'enfocament actual de l'estona de migdia-menjador i no plantejar la introducció de metodologies TIC en la gestió del temps.

---

¹⁶ Tot i que cal tenir en compte que les particularitats del projecte *camí escolar* escapen de l'abast d'aquesta investigació.

Tampoc contemplem mesures que permetin a professors/es i alumnes participar del disseny de l'**oferta d'extraescolars**. Si bé pensem que pot ser una via interessant d'avanç, creiem que no és prioritària respecte les 8 propostes definides anteriorment.

Per acabar, descartem la realització de **projectes compartits amb altres centres educatius** per la manca de viabilitat respecte la definició i avaluació dels mateixos.

Finalment, tanquem l'apartat de conclusions amb una breu reflexió sobre la **connexió del treball exposat amb el camp teòric de l'Educació 360**.

En primer lloc, el marc teòric ha estat present d'una forma implícita al llarg de tot el projecte, ja que l'anàlisi i la intervenció proposada s'han centrat en tres de les quatre estratègies proposades per Sintès (2015a); fet que, a la vegada, ens ha permès corroborar la idea de que es pot avançar en més d'una estratègia a la vegada¹⁷.

En segon lloc, creiem que el nostre projecte aporta a la comunitat científica un nou punt de vista: l'estudi d'un cas des de 0. La nostra investigació no és sobre una escola que representi un cas d'èxit (com en els casos revisats al fonament teòric d'aquest document), sinó sobre un centre que no s'havia plantejat formalment les possibilitats que pot oferir un avanç cap a l'Educació 360. Per fer-ho hem partit de les necessitats del centre (com recomana Sintès (2015b)); i és en aquesta detecció de necessitats on rau gran part de la novetat d'aquest treball, ja que, al llarg de la resolució dels objectius específics, implícitament es proposa un mètode d'avaluació i intervenció en el sentit de l'Educació 360.

En tercer i darrer lloc, també destaquem que el cas analitzat representa un cas poc típic. Com vam veure a la revisió del marc teòric, l'Educació 360 ha estat una eina de reducció de desigualtats en entorns més aviat desfavorits. El fet que també s'hagin trobat necessitats i maneres d'intervenir en clau 360 dins d'un context més benestant com el de l'Escola Lurdes, obre la possibilitat de pensar que l'Educació 360 pugui ser un pla estratègic d'actuació a nivell de ciutat. És una qüestió que caldria reforçar amb l'estudi d'altres casos, però que podria prendre especial rellevància pel moment actual, tenint en compte que el desenvolupament d'aquest projecte ha coincidit amb un període de transició política a l'Ajuntament de Barcelona.

8.2. Limitacions, suggeriments i propostes de millora

Les limitacions fonamentals del nostre projecte tenen a veure amb el fet que hagi estat desenvolupat en el marc d'un **Treball Final de Màster**. Primerament, perquè no hem pogut accedir a tot el volum d'informació que haguéssim desitjat inicialment i amb el que pensàvem que calia enfocar el projecte. I segonament, perquè el temps d'investigació ha estat limitat a un semestre.

La **posició del investigador principal** dins del centre (estudiant en pràctiques) tampoc ha afavorit la nostra tasca, ja que en aquests casos és més

---

¹⁷ Idea expressada per la mateixa autora en el seu informe sobre la viabilitat de l'educació a temps complet a Catalunya (Sintès, 2015b).

complicat accedir a tots els informants i que el propi centre mostri interès per la investigació. Tot i això, cal remarcar que l'actitud dels professionals de l'Escola estudiada ha estat sempre de col·laboració, i inclús de reforç per millorar la qualitat del treball.

Per les limitacions que hem mencionat, creiem que no hem pogut accedir a tots els informants necessaris per extreure un anàlisi detallat de tots els aspectes que tenen a veure amb la realitat educativa del centre. La **mostra** ha estat, doncs, un dels principals límits de la nostra investigació. En aquest sentit, els agents educatius que menys s'han tingut en compte han estat, d'una banda, les famílies, i de l'altra, els educadors/es¹⁸. A més a més, també hagués estat interessant poder contrastar el projecte amb altres assessors/es de procedència diversa (fundacions, universitats, altres centres educatius, etc.).

El fet anterior no implica que l'anàlisi que hem exposat en els resultats sigui incorrecte. Senzillament cal tenir en compte que és un anàlisi a nivell d'equips directius i responsables, i que amb un estudi a nivells més baixos (professors/es, monitors/es, p/mares, etc.) segurament es podrien haver donat resultats més acurats.

A més a més, les **limitacions temporals** ens han obligat a centrar gran part del projecte en l'anàlisi de les extraescolars i en les connexions del centre amb l'entorn. Així doncs, tant la gestió del temps del migdia i menjador, com el replantejament d'horaris i temps educatius (per incloure-hi més i millor mètodes de treball global) són dos camps que queden pendants d'estudiar i reforçar a l'Escola Lurdes.

En conclusió, la principal proposta de millora que suggerim és la de complementar aquesta investigació amb un estudi que abasti més profundament tots els agents educatius que interactuen amb l'Escola Lurdes. A partir d'aquí, es podran oferir orientacions més completes i en més àmbits que els proposats.

8.3. Perspectives de futur

A nivell particular, de cara al centre estudiat, hem treballat amb la prospectiva de que les conclusions serveixin per engegar **processos de canvi** en determinades pràctiques educatives de l'Escola. Per tant, entregarem el present document a la direcció del centre i ens prestarem a discutir-ne el seu contingut.

A més, fruit dels contactes d'assessorament que s'han mantingut amb la Fundació Jaume Bofill al llarg del desenvolupament del projecte, la mateixa Fundació ha expressat la voluntat de conèixer el contingut final del treball. Malgrat tot, aquest és un aspecte que primer caldrà acordar amb l'Escola Lurdes.

El fet que l'Escola Lurdes s'hagi interessat per ser analitzada en els termes que planteja l'Educació 360, i l'interès de la Fundació Jaume Bofill pel projecte, són dos factors ens mostren la vigència del debat respecte com avançar cap a l'**educació integral** dels infants i joves, o com combinar els diferents espais educatius (lectius i no lectius) per poder oferir ambients d'aprenentatge més

---

¹⁸ Si bé s'ha tingut en compte l'opinió del tutors/es, aquests representen un 45% de la plantilla de professors/es. Tampoc hem pogut extreure informació dels educadors/es del temps no lectiu.

global. Així doncs, les perspectives de futur que donem a nivell més general són les de seguir avançant en l'estudi i anàlisi de les necessitats dels diferents centres, per veure de quina manera una connexió entre els diferents espais de socialització pot beneficiar el desenvolupament de l'alumnat.

Finalment, en la línia del que dèiem al paràgraf anterior, cal remarcar la **vessant política i social** del moviment d'Educació 360, que clarament enfoca el futur cap a reformes del model educatiu a nivell nacional i municipal.

9. Referències bibliogràfiques

- Aliança Educació 360. (2018). *Què és l'Educació 360?* Barcelona.
- Aliança Educació 360. (2019a). *Crida Centres Educatius 360*. Consultat el maig de 2019, a Educació 360: <https://www.educacio360.cat/crida-centres-educatius-360/>
- Aliança Educació 360. (2019b). *Qui Som*. Consultat el març de 2019, a Educació 360. Educació a temps complet: <https://www.educacio360.cat/#quisom>
- Badenes, X., Domènech, J., Horch, M., & Padín, N. (2016). *Seminari web: Resoldre problemes: com s'ensenya i com s'aprèn?* Consultat el maig de 2019, a Fundació Jaume Bofill: <https://www.fbofill.cat/videos/seminari-web-resoldre-problemes-com-sensenya-i-com-sapren>
- Bodilly, S. e. (2010). *Hours of Opportunity. Lessons from Five Cities on Building Systems to Improve After-School, Summer School, and Other Out-of-School-Time Programs*. Nova York: The Wallace Foundation & RAND Education.
- Campo, L., & Muñoz, A. (Coords.). (2019). *Competències per a la vida en el lleure educatiu*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Carbonell, J. (2016). *Cap a una educació a temps complet: repensar els horaris i la jornada escolar per ampliar les oportunitats educatives*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Caride, J., & Gradaïlle, R. (2008). Entre los tiempos escolares y los tiempos de ocio: aproximación a su análisis en la vida cotidiana del alumnado de educación primaria en España. *Revista Investigaciones en Educación*, VIII(2), 39-59.
- Cavet, A. (2011). Rythmes scolaires: pour une dynamique nouvelle des temps éducatifs. *Dossier d'Actualité*, 60.
- CCMA. (2018). *Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. Notícies*. Consultat el març de 2019, a 15 minuts de meditació a classe, l'estratègia d'una escola per començar bé el dia: <https://www.ccma.cat/324/15-minuts-de-meditacio-a-classe-lestrategia-duna-escola-per-comencar-be-el-dia/noticia/2883568/>.
- Children's University. (2016). *About Us*. Consultat el maig de 2019, a Children's University: <http://www.childrensuniversity.co.uk/home/about-us/>.
- Collado, M., & Samper, S. (2018). *L'educació a temps complet al Regne Unit: extended schools*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Consorci d'Educació de Barcelona. (2018). *Guia de centres educatius de Barcelona*. Consultat l'abril de 2019, a Consorci d'Educació de Barcelona: https://www.edubcn.cat/ca/centres_serveis_educatius/centres_educatius/cercador#/centres//2///5/////.
- Departament d'Ensenyament. (2016). *Currículum i orientacions educació infantil: segon cicle*. Barcelona: Generalitat de Catalunya: Servei de Comunicació i Publicacions.

- Departament d'Ensenyament. (2017). *Currículum educació primària*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Servei de Comunicació i Publicacions.
- Durlak, J., & Weissberg, R. (2007). *The impact of after-school programs that promote personal and social skills*. Chicago: Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning.
- ExpandedED Schools. (2013). *The 6,000-Hour Learning Gap*. Consultat l'abril de 2019, a ExpandedED Schools: <https://www.expandedschools.org/policy-documents/6000-hour-learning-gap#sthash.jYqli2yi.dpbs>.
- ExpandedED Schools. (2017). *ExpandedED Schools*. Consultat el març de 2019, a About Us: <https://www.expandedschools.org/about-us#sthash.8SMcGL0y.dpbs>.
- Fàbregues, S., Meneses, J., Rodríguez, D., & Paré, M. (2016). *Técnicas de investigación social y educativa*. Barcelona: UOC.
- Ganztagsschulen. (2019). *Ganztagsschulen*. Consultat l'abril de 2019, a www.ganztagsschulen.org.
- Jimeno, J. (2008). *El valor del tiempo en educación*. Madrid: Morata.
- González, S. (2016). Quin impacte tenen les activitats extraescolars sobre els aprenentatges dels infants i joves? *Què funciona en educació? Evidències per a la millora educativa*, 4.
- Marín, I. (Dir.). (2010). *Els patis de les escoles: espais d'oportunitats educatives*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Mason, J. (2002). *Qualitative Research (2a ed ed.)*. Londres: Sage.
- Minarro, E., & Samper, S. (2018). *L'Educació a Temps Complet a França: Projecte Educatif Territorial (PEDT)*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Moreno, R. (2018). *L'educació a temps complet a Uruguai: las escuelas de tiempo extendido*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- National Center on Time & Learning (NCTL). (2011). *Time Well Spent. Eight Powerful Practices of Successful Extended-Time Schools*. National Center on Time & Learning.
- National Commission on Excellence in Education. (1983). *A Nation at Risk: The Imperative for Educational Reform*. Washington: United States Department of Education.
- OECD. (2011). *Quality Time for Students: Learning In and Out of School*. París: OECD Publishing.
- OECD. (2013). *Innovative Learning Environments*. París: OECD Publishing.
- Redd, Z. et al. (2012). *Expanding Time for Learning Both Inside and Outside the Classroom: A Review of the Evidence Base*. Nova York: The Wallace Foundation.
- Rispoli, O., Masip, M., & Vallvé, C. (2019). *Guia pràctica per a entitats: repensem els projectes educatius comunitaris, en clau 360*. Barcelona: Aliança Educació 360.

- Rodríguez, G., Gil, J., & García, E. (1999). *Metodología de la investigación cualitativa*. Màlaga: Aljibe.
- Ryan, G., & Bernard, H. (2003). Data management and analysis methods. A N. Denzin, & Y. L. (eds.), *Collecting and interpreting qualitative materials* (2a ed. ed., p. 259-309). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Samper, S. (2018). *L'Educació a temps complet als països de parla alemanya: Die Ganztagschulen*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Síndic de Greuges de Catalunya. (2014). *Informe sobre el dret al lleure educatiu i a les sortides i colònies escolars*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Sintes, E. (2015a). *Escola a temps complet: cap a un model d'educació compartida*. Barcelona: Informes Breus Fundació Jaume Bofill.
- Sintes, E. (2015b). *Com fer viable l'escola a temps complet a Catalunya? Aportacions de la comunitat educativa*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Sintes, E. (2019). *Noves jornades escolars*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Stake, R. (2005). Qualitative Case Studies. A N. Denzin, & Y. Lincoln, *The Sage handbook of qualitative research* (3a ed., p. 273-285). Londres: Sage Publications.
- TeleSUR. (2017). *YouTube*. Consultat el març de 2019, a Vídeo Tele Sur sobre innovació educativa: <https://www.youtube.com/watch?v=DnvMwmbEvaA>.
- The Children's University. (2016). *About US*. Consultat l'abril de 2019, a The Children's University: <http://www.childrensuniversity.co.uk/home/about-us/>.
- The Smith Family. (2010). *Extended Service School Models. International Case Studies*. McKinsey & Co.
- The Wallace Foundation. (2010). *Bolstering Out-Of-School Time For City Kids: A New «Systems» Approach*. Washington DC: The Wallace Foundation.
- Torrubia, R. (2009). *Família i educació a Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Valles, M. (1999). *Técnicas cualitativas de investigación social: reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid: Síntesis.
- Vallvé, C., & Vinyas, C. (2018a). *Repensar els horaris escolars: Escola Eduard Marquina*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Vallvé, C., & Vinyas, C. (2018b). *Instituts a temps complet: Consorci d'Educació de Barcelona*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Vallvé, C., & Vinyas, C. (2018c). *+Educació: Escola la Maquinista*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Vercellino, S. (2012). La ampliación del tiempo escolar: ¿Se modifican los componentes duros del formato escolar? Revisión bibliográfica sobre estas temáticas. *Revista Electrónica Educare*, 16(3), 9-36.
- Vicens, L. (2019). *Quan la Mina és l'exemple de lluita contra el fracàs escolar*. Consultat l'abril de 2019, a Diari Ara: https://www.ara.cat/societat/Mina-lluita-contra-fracas-escolar_0_2207179289.html.

- Willems, A. et al. (2013). School Quality in All-Day Primary Schools – On the Relationship Between Social Composition and School-Process Factors. *International Congress for School Effectiveness and Improvement*.
- Yin, R. (2009). *Case Study Research: design and methods*. Londres: Sage Publications.

Annex 1. Plantejament de la investigació

Taula 3.

Relació d'objectius, mostra i instruments d'anàlisi i recollida de dades.

OBJECTIU GENERAL	Objectius específics	Mostra (i participants)	Instruments de recollida de dades	Instruments d'anàlisi de dades
	1. Conèixer el grau d'ajustament de l'Escola Lurdes al model d'escola 360.	Professionals, famílies i projecte de l'Escola Lurdes.	Equip directiu: entrevista. Professionals: entrevista a mostra i qüestionari ad hoc. Famílies: entrevista a presidenta de l'AMPA.	Comparar respostes amb un llistat d'ítems / característiques pròpies de les escoles 360.
Avaluar la realitat educativa de l'Escola Lurdes per tal d'oferir orientacions d'avanç cap a un enfocament 360.	2. Identificar els límits i oportunitats del canvi cap a un enfocament d'escola 360, segons la comunitat educativa de l'Escola Lurdes.	Professionals, famílies i projecte de l'Escola Lurdes.	Equip directiu: entrevista. Professionals: entrevista a mostra i qüestionari ad hoc. Famílies: entrevista a presidenta de l'AMPA.	Valoració del coneixement previ i les concepcions sobre l'Aliança Educació 360. Valoració d'avantatges i inconvenients. Identificació de possibles factors clau pel canvi, per mitjà de DAFO o tècniques similars (partint dels resultats dels objectius 1 i 2).
	3. Determinar els motius (necessitats) pels quals l'Escola Lurdes necessita fer avenços en clau 360.	Tècnics de la fundació Jaume Bofill.	Entrevista d'assessorament.	Identificació dels factors determinants per l'èxit del projecte (amb possible pauta prèvia) (partint dels resultats de l'objectiu 2).

Annex 2. Instruments de recollida de dades

I. Guió d'entrevista a direcció i departament de psicopedagogia

- 1. Creuen que, a nivell de centre, a l'Escola Lurdes existeix una certa cultura d'innovació educativa, respecte les estratègies d'ensenyament-aprenentatge? Quines són les darreres innovacions que s'ha dut (o s'estan duent) a terme?**

(Explicació de la cultura de centre respecte la innovació. Referència als premis obtinguts recentment i motius).

(Identificació d'innovacions recents / en curs).

- 2. [Lligat amb la resposta anterior] Creuen que, a nivell de centre, a l'Escola Lurdes existeix una certa cultura de reflexió i avaluació sobre les pròpies pràctiques? Es fan trobades de debat? S'escolten els suggeriments de mestres i/o altres agents?**

(Explicació de la cultura del centre respecte la reflexió i avaluació de les pròpies pràctiques).

(Trobades i debats que es realitzen durant l'any).

(Exemples de reflexions recents i de modificacions / millores que hagin originat).

- 3. Tenen algun tipus de pla pensat per a la formació permanent del professorat?**

(Explicació de plans de formació desenvolupats i existents).

(Menció de formacions dins de l'àmbit filipense).

Breu explicació a partir de la introducció i el marc teòric sobre què és l'Educació 360 i què és l'Aliança.

- 4. Han sentit a parlat dels moviments d'escoles a temps complet / escoles obertes / escoles esteses o expandides? I de l'Aliança per l'Educació 360?**

(Breus nocions sobre l'escola a temps complet, centres que coneguin que ho apliquen, referències al PEC de l'Escola si consideren que s'hi aplica)

(En cas que coneguin l'Aliança: referències a la Fundació Jaume Bofill, la Diputació de Barcelona i/o la FMRPC; referències a la Crida i principis)

- 5. Han provat d'implementar alguna de les estratègies / actuacions recomanades per l'Aliança?**

(Explicació de les estratègies / actuacions implementades, o bé d'altres que s'hi assemblin).

(Justificació de perquè ho han fet o no).

6. En quins aspectes creuen que el Projecte Educatiu del Centre s'alinea amb el moviment d'Educació 360?

(Referències al PEC que tinguin a veure amb els principis i les propostes del paradigma d'Educació 360).

(Possibles aspectes que podrien apropar el model educatiu a l'Educació 360, a partir de petites modificacions).

7. El Projecte Educatiu, contempla la connexió entre l'horari lectiu i no lectiu? És a dir, formalment, s'estableixen òrgans i mecanismes de comunicació, control, suport, etc.?

(Relacions entre extraescolars organitzades per l'AMPA i el consell escolar).

(Relacions entre l'Escola de Música i el consell escolar).

(Possibles relacions entre entitats externes a l'escola i el consell escolar, per l'organització d'activitats).

(Protocols de comunicació amb els agents anteriors).

(Protocols de seguiment dels alumnes en les activitats anteriors).

8. Creuen que seria positiu (i factible) introduir activitats extraescolars a l'estona del migdia? Per exemple: anglès, esports, teatre, música, etc.

(Posicionament i justificació respecte aquesta possibilitat).

(Avantatges i inconvenients principals. Identificació de prioritats).

9. Qui hauria de definir l'oferta? Consell escolar, equip directiu, professors/es, PAS, AMPA, alumnes,...?

(Valoració de quins agents educatius serien els més adequats. Consideració de si l'oferta hauria de ser estàtica o dinàmica, segons cursos o trimestres).

10. Fins a quin punt diria que les extraescolars de l'Escola i la pròpia Escola estan connectades?

(Relacions entre extraescolars organitzades per l'AMPA i el consell escolar).

(Relacions entre l'Escola de Música i el consell escolar).

11. En què es concreta aquesta connexió?

(Protocols de comunicació amb els agents anteriors).

(Protocols de seguiment dels alumnes en les activitats anteriors).

(Exemples de col·laboració).

12. Creuen que seria positiu (i factible) que l'Escola s'obris al seu entorn per buscar la col·laboració d'altres entitats i enriquir, així, la seva oferta d'extraescolars?

(Valoració de possibles relacions entre entitats externes a l'escola i el consell escolar, per l'organització d'activitats).

(Viabilitat de la cessió d'espais i de l'encaix en aspectes administratius / econòmics).

(Avantatges i inconvenients principals. Identificació de prioritats).

13. Seria interessant, aleshores, que existís una figura no docent que coordinés aquestes activitats, així com la col·laboració i comunicació entre els agents educatius que les realitzen i els professionals del centre?

(Posicionament i justificació respecte la proposta. Possibilitat de que s'incloués en les seves funcions).

(Avantatges i inconvenients principals. Identificació de prioritats).

14. S'ha estudiat, a nivell de centre, la possibilitat de gestionar els temps (horaris) d'una forma diferent? Per exemple, amb metodologies com *Flipped Classroom*, *Blended Learning*, etc.; o bé introduint activitats no lectives dins de l'horari escolar (per exemple, al pati del migdia).

(Explicació dels estudis i/o reflexions internes respecte aquestes qüestions).

(Justificació de les decisions preses al respecte).

(Consideració sobre la possibilitat d'estudiar prendre mesures en aquest aspecte).

II. Guió d'entrevista a coordinació d'extraescolars

1. En quins aspectes dirien que s'educa a l'esbarjo i el menjador / a les extraescolars (TEMPS NO LECTIU)?

(Bons hàbits, menjar saludable, respecte als companys / monitors/es, el joc i la competició, etc.)

(Educació en el lleure – competències Aliança, joc-competició, valors del centre, pertinença a l'Escola, etc.).

2. Creuen seria positiu (i factible) introduir activitats extraescolars a l'estona del migdia? Per exemple: anglès, esports, teatre, música, etc.

(Posicionament i justificació respecte aquesta possibilitat).

(Avantatges i inconvenients principals. Identificació de prioritats).

2.1. Qui hauria de definir l'oferta? Consell escolar, equip directiu, professors/es, PAS, AMPA, alumnes,...?

(Valoració de quins agents educatius serien els més adequats. Consideració de si l'oferta hauria de ser estàtica o dinàmica, segons cursos o trimestres).

3. Fins a quin punt dirien que hi ha connexió entre el temps no lectiu (esbarjo, menjador, extraescolars) i el temps lectiu a l'Escola?

(Relacions entre empresa de menjador i escola. Funcions professional no docent).

(Relacions entre extraescolars organitzades per l'AMPA i el consell escolar).

(Relacions entre l'Escola de Música i el consell escolar).

3.1. En què es concreta aquesta connexió?

(Protocols de comunicació amb els agents anteriors).

(Protocols de seguiment dels alumnes en les activitats anteriors).

(Educació integral de l'infant: sí/no i justificació).

(Exemples de col·laboració).

4. Creuen que seria positiu (i factible) que l'Escola s'obris al seu entorn per buscar la col·laboració d'altres entitats i enriquir, així, la seva oferta d'extraescolars?

(Valoració de possibles relacions entre entitats externes a l'escola i el consell escolar, per l'organització d'activitats).

(Viabilitat de la cessió d'espais i de l'encaix en aspectes administratius / econòmics).

(Avantatges i inconvenients principals. Identificació de prioritats).

(Identificació d'entitats / escoles amb qui es col·labora sovint i detall de tipus d'activitats que es realitzen en col·laboració).

(Relat de les experiències anteriors i valoració).

(Identificació d'instal·lacions compartides, si s'ha donat el cas, i justificació).

5. Per acabar, seria interessant que existís una figura no docent que coordinés aquestes activitats, així com la col·laboració i comunicació entre els agents educatius que les realitzen i els professionals del centre?

(Posicionament i justificació respecte la proposta. Possibilitat de que s'incloués en les seves funcions).

(Avantatges i inconvenients principals. Identificació de prioritats).

III. Qüestionari a tutors/es

A l'enllaç següent pot trobar-se una còpia de la versió *online* enviada a tutors/es:
<https://forms.gle/zEWPVifTBN42okY67>.

Avançar cap a l'educació 360: oportunitats i límits a l'Escola Lurdes

El qüestionari següent forma part del procés de recollida de dades del Treball Final de Màster "Avançar cap a l'educació 360: el cas de l'Escola Lurdes".

L'objectiu principal del projecte és avaluar la realitat educativa de l'Escola Lurdes per tal d'oferir indicacions d'avanç cap a un enfocament 360. Tanmateix, es partirà d'una valoració de l'ajustament del model educatiu del centre al model d'educació 360; s'identificaran les oportunitats i els límits dins del propi marc de l'Escola Lurdes; i s'estudiaran les mesures preses per altres casos d'èxit. Així doncs, el present qüestionari és una eina clau per la identificació d'oportunitats i límits.

L'Educació 360 és un corrent educatiu que neix dels moviments d'escoles a temps complet, escoles obertes o escoles expandides, i que té l'objectiu principal de connectar l'educació dels infants i joves en els diferents temps i espais del seu dia a dia. A Catalunya, el paradigma d'Educació 360 és molt recent. El gener de 2018 va nèixer l'Aliança per l'Educació 360, un projecte impulsat per la Fundació Jaume Bofill, la Diputació de Barcelona i la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya (FMRPC). Dins d'aquesta Aliança es promou la idea que el sistema educatiu incorpori i incentivi oportunitats educatives que es trobin fora del sistema reglat, com poden ser extraescolars, vacances, migdies, etc. Tot plegat, en col·laboració amb entitats diferents i properes al centre, a partir de projectes educatius compartits. Pot trobar més informació a: <http://educacio360.net>.

Preguem que respongui a les següents preguntes des de la reflexió i la sinceritat. La resposta a aquest qüestionari és anònima i està restringida a tutors/es de l'Escola Nostra Senyora de Lurdes (curs 2018-2019).

Per qualsevol dubte sobre l'ús de les dades que ens facilitarà en el qüestionari, el funcionament de l'eina Google Forms o altres, si us plau, adreça a amiromed@uoc.edu.

La data límit per respondre el qüestionari és DIVENDRES 24 DE MAIG (inclòs).

Atentament,

Àlex Miró.

Autorització

- Selecciónant aquesta casella, autoritzo que s'utilitzi la informació que facilito a continuació, per mitjà de les següents respostes, solament amb la finalitat de col·laborar en la investigació que es descriu en l'encapçalament d'aquest qüestionari. Així mateix, certifico que sóc tutor/a en plantilla de l'Escola Nostra Senyora de Lurdes al curs 2018-2019, que he sigut informat/da de que les meves respostes són anònimes, i que els

responsables de la investigació han respost tots els meus dubtes respecte l'ús i funcionament d'aquest qüestionari.

1. Marqui, de l'1 (molt en desacord) al 5 (molt d'acord), la seva opinió respecte les afirmacions següents respecte la cultura del centre Escola Lurdes:
  - Existeix una cultura d'innovació educativa, respecte les estratègies d'ensenyament-aprenentatge: **1 2 3 4 5**
  - Existeix una cultura de reflexió i avaluació sobre les pròpies pràctiques: **1 2 3 4 5**

2. Ha sentit a parlar sobre algun dels conceptes següents: *Educació 360*, *Educació a Temps Complet*, *Escoles Esteses i/o Expandides*, *Escoles Obertes*? **Sí / No.**

3. En cas afirmatiu, expliqui de què ha sentit a parlar i en què diria que consisteix?

4. Segons la següent rúbrica, quines són les connexions entre horari lectiu i no lectiu de l'Escola Lurdes? Marqui una resposta de l'1 al 5.

1	2	3	4	5
Ocasionalment, es donen connexions a nivell informal, guiades per la voluntat dels professionals de l'àmbit no lectiu.	Són freqüents les connexions a nivell informal, tant per voluntat de l'àmbit lectiu com del no lectiu. No existeix cap protocol de comunicació ni temporització de trobades.	Existeixen protocols de comunicació entre els professionals de l'àmbit lectiu com no lectiu i es realitzen trobades periòdicament.	Nivell 4 + Els professionals de l'àmbit lectiu prenen partit en el disseny de les activitats no lectives.	Nivell 5 + En l'horari escolar, es garanteix la participació de tots els alumnes en alguna activitat no lectiva.

5. Al llarg dels seus anys d'experiència com a professor/a de l'Escola Lurdes, ha tingut alguna experiència de connexió amb professionals d'educació en temps no lectiu? En cas afirmatiu, expliqui-la breument.

6. Quines de les següents propostes, respecte la connexió lectiva-no lectiva, creu que serien positives i factibles per aplicar a l'Escola Lurdes?

- Posar-se d'acord per compartir un conjunt reduït d'objectius entre les activitats lectives i no lectives ofertes des del propi centre.

- Cotreball (projectes puntuals) amb entitats que ofereixin activitats no lectives de l'entorn.
  - Estructures de treball que garanteixin el compromís del professorat per la connexió lectiva-no lectiva.
  - Participació del consell escolar en el disseny de les activitats no lectives ofertes per l'escola, d'acord amb un anàlisi de necessitats de la realitat del centre.
  - Altres: _____.
7. De l'1 (molt en desacord) al 5 (molt d'acord), creu que la gestió del temps (horari, moments d'aprenentatge dins / fora de l'escola, etc.) és un mitjà educatiu? **1 2 3 4 5**
8. Quines de les següents propostes, respecte la gestió del temps, creu que serien positives i factibles per aplicar a l'Escola Lurdes?
- Introduir activitats no lectives en l'horari escolar de l'alumnat, ja sigui a l'estona del migdia o en algun moment de l'horari habitual.
  - Cotreball (projectes puntuals) amb centres educatius de l'entorn.
  - Ús de les TIC per innovar el moment en què els alumnes aprenen, amb metodologies com les *Flipped Classrooms* o el *Blended Learning*, entre d'altres.
  - Altres: _____.
9. Quins avantatges detecta de les propostes anteriors (preguntes 4, 6 i 7)?
Escrigui'n màxim 2.
10. Quins inconvenients detecta de les propostes anteriors (preguntes 4, 6 i 7)?
Escrigui'n màxim 2.

IV. Guió d'entrevista a assessora externa

Inicialment, donarem una breu introducció amb informació sobre l'Escola Lurdes i el seu context. Explicarem com estem enfocant el projecte (estratègies d'aplicació d'Educació 360). La següent entrevista pretén ser un diàleg en què, a mesura que l'experta vagi explicant diferents maneres d'aplicar l'Educació 360, l'investigador pugui contextualitzar-les amb el cas estudiat.

1. Breument, quins diria que són els beneficis d'incorporar la mirada 360 a un centre educatiu?

(Pregunta introductòria, per entrar en context).

2. Ha quedat demostrat, fins al moment, que les experiències d'Educació 360 són molt beneficioses per contextos de classe mitja-baixa i amb importants ràtios d'absència i/o abandonament escolar (és el cas de l'IE La Mina, l'Escola Eduard Marquina, etc.). Quins avantatges pot aportar a una escola com l'estudiada, en un context més benestant i sense problemes aparents d'absència o abandonament?

(Identificació de principals avantatges i justificació).

2.1. En tenen algun cas, a la Crida?

(Identificació de casos d'Escoles adherides a la Crida, similars a l'Escola Lurdes).

3. En el cas de l'Escola Lurdes, la connexió entre el temps lectiu i no lectiu està basada en reunions mensuals entre els caps de les principals activitats (esports i música) i la direcció del centre. N'hi ha prou? Creu que haurien de participar també els professors/es / monitors/es?

(Valoració de sistemes i protocols de comunicació).

(Exemples).

4. L'horari de l'Escola Lurdes és de 8.45 a 13 i de 14.15 a 17h, és a dir, compta amb una pausa d'1h 15' per dinar. L'argumentació al darrere és que l'Escola pretén tenir una oferta ampliada, amb matèries com plàstica (desdoblada en dibuix i pretecnologia), filosofia, teatre, més hores de música, etc. És equiparable aquesta ampliació amb les propostes d'integrar l'horari no lectiu (ex. Eduard Marquina)?

(Valoració de diferències entre la proposta de l'Escola Lurdes i el temps no lectiu, com a tal).

5. L'Escola Lurdes és molt fidel al seu PEC. Aquest fet els ha portat a establir poques connexions amb entitats de l'entorn. Creu que caldria buscar més connexions, malgrat no encaixar del tot amb el projecte?

(Identificació d'avantatges i inconvenients. I justificació).

(Exemples).

6. **L'Escola Lurdes defensa que, a infantil i primària, hi ha tota una part d'aprenentatge d'habilitats més sistèmica / analítica, més de llapis i goma, d'omplir fitxes... Té sentit, innovar en els temps educatius, a l'Educació Infantil i Primària (a partir de mètodes com *Flipped Classroom*, *Blended Learning*...)?**

(Identificació d'avantatges i inconvenients. I justificació).

7. **Quina diria que és la importància de les figures no docents, en l'aplicació d'estratègies d'Educació 360? És necessari?**

(Identificació d'avantatges i inconvenients. I justificació).

(Exemples).

8. **Quines són les principals resistències que es troben / s'han trobat per l'aplicació del model 360?**

(Identificació d'agents resistents i motius).

Annex 3. Dades recollides

Als enllaços següents pot trobar-se una carpeta al núvol amb els arxius següents de cada entrevista:

- Full d'informació a participants i consentiment informat signat
- Gravació d'àudio
- Transcripció de l'entrevista

Entrevista 1: direcció i departament de psicopedagogia:

<https://drive.google.com/open?id=1XtwD51Myrev3DKV83h39VGNpD8usjWY5>.

Entrevista 2: coordinació d'extraescolars:

https://drive.google.com/open?id=1_6JNWcxa8iiyhkhkjWHzs6FzqTPdrClv.

Entrevista 3: tècnica de projectes Fundació Jaume Bofill:

<https://drive.google.com/open?id=1CM8pzGFahsYXXeKa0aQpxGybkc-Drl0W>.

A l'enllaç següent pot trobar-se un full de càlcul amb els **resultats del qüestionari a tutors/es**:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1aCvLLKeV_ryjonXUSEZM9T2czEnH73Qn8ev4ihpT8k/edit?usp=sharing.

Enllaços actius fins al 31 d'agost de 2020.

Annex 4. Instruments d'anàlisi de dades

La base de dades on es recull la informació de les entrevistes, l'anàlisi documental i el qüestionari pot trobar-se al següent enllaç del núvol:

<https://drive.google.com/open?id=1uJiBRu1VJNnCmDCY1idSlz-y0680-In1>.

Enllaç actiu fins al 31 d'agost de 2020.